

2

Pub. 7. num. 23.

1764, 1

DE
POTESTATE
REGIS ROMANORUM
 COMMENTATIO JURIS PUBLICI.

QUAM
 PRÆSIDE

5

DN. JOH. FRIDERICO EHRLÉN
 PHIL. D. & INST. IMP. PROF. PUBL. ORD.

C III.

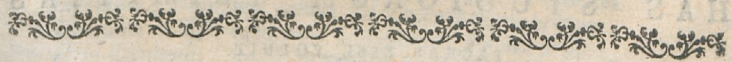
DIE LUNÆ XXIV. DEC. MDCCLXIV.

SOLEMNI ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT

AUCTOR

JOHANNES FRIDERICUS HERRMANN
 ARGENTINENSIS.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI

Excudebat JOH. HENRICUS HEITZ Universitatis Typogr.

ILLUSTRI
LIBERALITATIS
SCHENCKBECHERIANÆ
DNN. DISPENSATORUM
COLLEGIO

VIRIS

NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS
PRUDENTISSIMO, EXCELLENTISSIMIS
DE RE PUBLICA ET LITERARIA

ÆTERNUM MERITIS

PATRONIS

OBSERVANDIS, COLENDIS, VENERANDIS

UT GRATI ANIMI MONUMENTUM EXTARET

HAS STUDIORUM PRIMITIAS

SACRAS ESSE VOLUIT

AUCTOR.

B. L. S.

Varia esse hodiernum juris publici Germanici capita, legum fundamentalium dispositione nondum satis ad liquidum deducta, neminem latet. Inquirenti in rationes lucem affundit singularis qua haec civitas conspicua est facies, tenebras prorsus dispellit ipsa hujus doctrina historia. Germania destituta olim legibus, uti in privatis, ita & in publicis consuetudine fere & moribus fuit recta: cives ejus libertati assueti majorum exempla atque instituta sequi, quam arctioribus legum vinculis constringi maluerunt. Non assuati Imperatoriae potestati limites certi, non definita procerum jura, non populi libertas. Opibus deinde & auctoritate indies creverunt nobiliora imperii membra, indies deminuta Caesarum vires. Jam cum a seculi decimi quinti temporibus Germania solum conscenderent Principes, a quorum ingruente potentia non parum sibi timebant regni proceres, nec minus hi ipsi variis inter se dissiderent studiis, factum, ut in definiendis singulorum juribus haud leves subinde orientur difficultates. Plures ille respublicae speciales, vinculo pulcherrimo inter se unita, universae civitati subordinatae & in

communem totius imperii salutem votis suis conspirantes, suas tamen rationes certo respectu separatas habere suisque commodis prospicere student. Aula Caesarea & totius imperii saluti invigilat, & suis inhaeret consiliis. Ex adversa parte Ordines nihil habent prius, nihil antiquius, quam ut sua jura, suas prerogativas & partes, quas quisque in jurium majestaticorum exercitio sibi vindicat, contra omnes aliorum conatus strenue tueantur. Maxime vero inter hos ipsos, qui Principes curiae stilo audiunt, Electorum potentiae non parum invident. Inde sane fieri non potest aliter, ac ut leges imperii paciscendo quippe sancitae vage nonnunquam de nonnullis capitibus statuunt, alia prorsus fileant, alia denique ita componant, ut composita non videantur. Itaque cum conscribenda exercitationi academicae animum adjicerem, mihi deprehendisse viderer, simile fere quid circa definiendam potestatem Regis Romanorum in legibus imperii contigisse, atque Germaniae Doctores de eadem multa quidem dixisse, ast non semper ea, quae omni exenta dubio sunt, hoc argumentum pro modulo virium, quas in me tenues esse lubens agnosco, elaborandum mihi sumere constitui. Equidem non ignorabam LUD. GODFR. MOGENIUM a. 1747. Gieslæ edidisse Diss. de Rege Rom., eoque vi Capitulationis Caroli VII. absente vel impedito Imperatore imperii habenas capeffente; sed quod arbitrarer eum de hoc unico tantum casu egisse, a proposito non desisti, & licet commentatione mea ad finem fere perducta, ex ipsa inspectione didicerim, eum de tota potestate Regia locutum & in nonnullis meam fovere sententiam, me tamen, cum nec accurate satis, nec pro rei dignitate ubivis de ea disseruisse videretur, instituti mei non pœnituit. Favere meis conatibus B. L. qui, si me a vero non aberrasse judicaveris, quicquid etiam vel elegantiae vel doctrina decedat, omne tamen me tulisse punctum, existimabo.

S. L.

S. I.

Jam ut oratio mea inde oriatur, unde bonæ methodi leges eam profluere præcipiunt, Regis Romanorum definitionem ex mente legum erutam & observantiæ testimonio suffultam adornandam esse video. Qua in re, ne a recto deflectam tramite, haud dubie in instituti hujus originem inquirendum, finis quem Proceres Germaniæ in electione Regis intendunt, ex historicis momentis indicandus esset, varia tandem ejus jura ante oculos ponenda. Sed cum circa originem ejus otium mihi fecerint viri hac de re egregie meriti, * ei supersedere me posse existimo, reliqua momenta, quibus definitionem meam ab omnibus dubiis vindicem, infra ex professo evoluturus.

Regem Romanorum Principem esse dico, vivo adhuc Imperatore electum, eum in finem, ut sit indubitatus in Imperio Successor, & si Imperator ei concesserit, vel ablens aut impeditus fuerit, vices ejusdem gerat. **

Dupli-

* Primum inter illos locum jure sibi vindicat Christian. Godofr. HOFFMANN. in erudita commentatione de Rege Rom. vivente Imperatore electo Francof. ad Viadrum A. 1733. in qua per singulas Historiæ Germ. periodos eundo ex idoneis testimoniis, actisque publicis, quid in cujuslibet Regis electione contigerit, diligenter exponit.

** SPENERUS quidem J. P. L. IV. C. 10. §. 1. cum multis aliis Regem ita definit, ut successionis tantum, non etiam adjutorii faciat mentionem, ea ex ratione, quod in Capitulatione Rex

promittere teneatur, sine concessione Cæsaris se nihil in imperio esse gesturum. Sed arbitror ego, adjutorium, quamvis olim non fuerit primarius finis, quem Electores in eligendo intenderunt, ex constanti tamen recentiorum temporum observantia legumque mente cum successionis sine artiffime esse conjunctum. Quin nec ipse sibi constat SPENERUS, cum id quod ab initio notæ (e) l. c. negat, in fine & quibusdam aliis locis concedat. In sequentibus tamen priori suæ sententiæ strictissime inhæret, variasque eidem superstruit doctrinas,

Duplicem ergo in hac electione finem deprehendimus, utrumque æque primarium. * Alter est, ut successio in tuto collocetur, & incommodis interregni, quæ in civita-

doctrinas, a quibus infra penitus recedam. Res ipsa breviter huc redit. Tempore mediæ ævi unicus fere eligendi Regem finis fuit, ut successio esset certa, cum præcipue de eo admodum essent solliciti Germaniæ Antistites, ut Imperatoria dignitas in ipsorum domo continuaretur: qua de re ex multis duo saltem produco testimonia: HERMANNUS CONTRACTUS *ad A. 1052. de electione Hentici IV. in Regem ita dicit: Imperator Henricus magnus apud Triburiam conventu habito, filium equivoicum Regem a cunctis eligi, etque POST OBITUM SUUM, si rector justus futurus esset, subjectionem promitti fecit.* Ex actis electionis Conradi IV. in *Chronico FRANC. PIPINI Tit. 3. C. 1. §. 2.* apud MURATORIUM *Tom. LX. Script. Rev. Ital. p. 676,* sequentia verba huc pertinent: *Ipsò (Friderico II.) vivente salubriter & regnante feliciter de SUCCESSORIS nobis electione prævidimus, ne per ejus interitum justitia diminutionem status pateretur, Imperium & tranquillitas interiret. . . . dum filium ejus ex nunc in FUTURUM IMPERATOREM nostrum POST EJUS MORTEM asserimus. . . . Eligentes ipsium (Corradum) in Romanorum Regem & IN FUTURUM IMPERATOREM nostrum POST OBITUM PATRIS habendum.* Et li-

cet non negem, solenne olim fuisse Imperatoribus, futuros in regno successores in aliquam imperii communionem recipere, & extare exempla, Reges Imperatoribus auxiliatrices præstitisse manus, illud tamen non tam vi electionis, quam ex concessione Cæsarum factum esse existimo. Hinc etiam MOGENTII sententiæ subscribere non possum, nullibi reperiri, aliquem Regem Imperatori non fuisse auxiliarium, asserentis. A temporibus Maximiliani I. vero semper deprehendimus Regem etiam in adjutorium fuisse electum, idquod hodie per §. 8. *A. III. Capitul. Caroli VI. seu §. 11. ejusd. Art. Capitul. nov.* extra omnem dubitationem positum est, quam causam tamen infra §. 15. fustius persequar. Conferri quoque meretur de hoc sine ANDLER *Constit. Imper. Tom. II. p. 1141 & 46.* ubi simul ostendit, electionem Regis nec libertati electionis vim inferre, nec fraudem fieri Auræ Bullæ ratione Vicariorum.

* Nolo successionem vocare primarium & adjumentum secundarium finem, cum ex allegat. §. *Capitulat.* pateat, adjutorium ferre unicam debere rationem esse, cur Rex eligatur, & successionem saltem in casu apertæ utilitatis ac necessitatis.

civitatibus electivis nunquam fere non, deficiente summo imperante, insequi solent, obviam eatur: alter est, ut in pertractandis imperii negotiis Imperator adiutorem habeat atque vicarium.

§. II.

Stabilita hoc modo genuina, uti arbitror, Regis Romanorum notione, præcipua de potestate ejus capita enucleanda veniunt, quibus deinde, quid de majestate ejus tenendum sit, ad calcem hujus tractationis subjiciam. Ut vero de priori momento accurate nunc agi possit, tria in eodem separanda esse existimo: quoniam nimirum tempore Regis potestas se exferat, quantam dein vindicare sibi possit, qualem denique jure proprio, an delegato habeat, utrum ab Imperatore solum, an vero etiam vi electionis acceptam? De singulis suo ordine.

§. III.

Quodsi itaque nunc instituatür quæstio, quando Rex suam nanciscatur potestatem, illud statim monente HOFFMANNO atque MOSERO tenendum est, tempora antiquiora, uti in multis aliis juris publici doctrinis, ita in hac præcipue, a recentioribus probe esse secernenda, qua in re nisi caute procedas, quovis passu te in errorem deductum videbis. Nunc vero illud ex actis & documentis historicis constat, antiquissimis temporibus Imperatorum filios non solum Reges, sed Coimperatores quoque fuisse creatos, statimque post electionem delegatas iis fuisse secundas imperii partes, insignemque tunc temporis eorum fuisse auctoritatem atque splendorem. * Neque deprehendi-

mus,

* Plena est ejusmodi exemplis historia Stirpis Carolingicæ. Sic Carolus M. A. 813. filium Ludovicum consortem sibi totius regni &

mus, ante interregni tempora Imperatorum studio, quo ferebantur, filios vel participes regni, vel successores sibi

& Imperialis nominis heredem constituit. EGINHARD *Vit. Caroli M. C. 30.* Extremo vite tempore, cum jam $\&$ morbo $\&$ senectute premeretur, evocatum ad se Ludovicum Aquitania Regem, qui solus filiorum Hildegardis supererat, congregatis solemniter de toto Regno Francorum primoribus consilio consortem sibi, totius regni $\&$ imperialis nominis heredem constituit, impositoque capiti ejus diademate, Imperatorem $\&$ Augustum jussit appellari. Sic Ludovicus I. Lotharium filium Socium Imperii sibi adscivit. ANNAL. FULD. ad Ann. 817. Hludovicus Imperator filium suum primogenitum Hlodbarium coronavit, $\&$ nominis atque imperii sui socium sibi constituit. Sic Lotharius in responsione ad CAPITULUM III. QUERELARUM LUDOVICI AUGUSTI ait: *Se consortem totius Imperii a patre constitutum IN OMNI POTESTATE ET HONORE, IN OMNI CONSCRIPTIONE ET NOMISMATE, apud RATBERTUM in Vita Wala Lib. I, Cap. 16.* Hinc etiam ab eo tempore omnia diplomata utriusque nomine edita & signata fuerunt. Testatur id Scriptor coevus AGOBARDUS in Epistola sebilli ad Ludovicum N. 4. ibi: *In processu quoque temporis, quotiescunque aut quocunque Imperiales Litera mitterentur, ambo- rum Imperatorum nomina contine-*

bant: & hodiernum plura ejusmodi diplomata extant in GOLDASR. *Constit. Imp. T. I. p. 154. T. II. p. 15. T. III. p. 243.* MONUMENT. PADERBORN. p. 113. MARTENE & DURAND *Thef. Anecd. T. I. p. 24.* AVENTIN. *Ann. Boj. L. IV. C. IX. N. 37.* in quibus fere omnibus hic titulus: *In nomine Domini Dei $\&$ Salvatoris nostri JESU Christi HLUDOVICUS $\&$ HLOTHARIUS divina ordinante providentia Imperatores Augusti. . . .*

HLUDOVICI, Severissimi Imperatoris.
Signum *HLOTHARII, gloriosissimi Augusti.*

Eodem modo Lotharius, filium Ludovicum, Imperatorem renunciari curavit. ADO VIENN. *Æt. VI. Chron. pag. 809.* Non multo post Lotharius filium suum, quem in Italia Regem fecerat, ut Imperatoris nomen sortiretur, per Drogonem patruum Romam misit. Pauciora fere deprehendere licet sub Imperatoribus Saxonis testimonia, Reges in consortium imperii statim post electionem fuisse receptos. Habemus tamen exemplum Ottonis M., qui filios, Ludolphum & post ejus rebellionem mortemque, alterum Ottonem II., Coimperatores constituit. CHRONOGRAPHUS & ANNALISTA SAXO ad a. 947. *Rex (Otto) communi totius Senatus consensu eum (Ludolphum) Regni consortem constituit,*

fibi certos videndi, opposuisse se Ordines Imperii, quum nullus sit omni hoc tempore Imperator, cui non vivo filius, si quem habuerit, successor fuerit destinatus.

S. IV.

Aucta vero sequenti aëvo Procerum potentia & mutata status publici facie, cum Imperatoris potestas magis magisque deprimeretur, Principesque omnia removere studerent, quæ jurium suorum incremento possent ponere obicem, factum est, ut electiones Regum difficilior ac

tuent, sibi que succedere optant. De Ottone II, præter alios SIGBERTUS LEVITA in vita Theodoricæ I. Metensis Episcopi, C. 13, apud LEIBNIT. Script. Rev. Brunsv. Tom. I. p. 300. Succedentibus ergo bonis & gratia Dei cumulate gaudia gaudis Otto Imperator Italiam sæpe repetens regionem filium suum sibi cognominem bona indole adolescentem patriis virtutibus respondentem jam dudum Aquisgranum unctum in Regem fecit sibi concitari, ut delegatis ei senatibus Imperii partibus ipse indulgens senectuti, quod supererat, evis, tranquillius ageret. Ab eo tempore in diplomatibus Coimperator vocatur; vid. SCHATEN Annal. Paderb. L. IV. p. 34. ibi: Pro statu quoque & incolumitate vel imperii nostri, filique & Coimperatoris nostri Ottonis.

Ex gente Franconica deprehendo quidem in oratione Henrici IV. Conradum filium ejus in confor-

tium fuisse adscitum apud AVENTINUM Annal. Boj. L. V. C. 17. N. 9. ibi: Filium meum illecebris femineis captus, quem genui, PARTICIPEM REGNI FECI, successorem declaravi, sed cum scriptores, qui ejus electionem narrant, hujus consortii nullam faciunt mentionem, administrationi regni, non vi electionis, sed ex concessione patris immiscuisse se Conradum arbitror.

De HENRICO, filio CONRADII III. Hohenstaufici lego apud OTTONEM FRIS. de gestis Fridr. I. L. I. C. 43. At Conradus Rom. Rex Principes convocans in oppido Orientalis Franciæ Francofurti (- -) generalem curiam celebrat: ibique filio suo Henrico adhuc puero, per electionem Principum Rege constituto in palatio Aquis erum Dominica mediane Quadragesimæ Regem imungi ac coronari jubens, REGNI PARTICIPEM LEGIT.

ac antea procederent. * Tandem res eo pervenit, ut Electores Capitulationi Maximiliani II. infererent Art. XXXIII. ** in sequentibus omnibus, quæ Regibus præ-

* Nota sunt exempla, quæ statim post interregnum contigerunt. 1) Rudolphi I., cujus extremis vitæ temporibus filium Albertum constituendi sibi successorem conatus felici caruerunt successu. TRITHEMIVS in Chron. Hirsang. ad a. 1291. 2) Caroli IV., qui superatis demum pluribus difficultatibus post multos labores, largis tandem, quas præstare vix potuit, promissionibus, eo permovit Electores, ut Wenceslao filio vota ad consequendam dignitatem regiam non denegarent. CHRON. MAGD. apud MEIBOM. T. II. p. 348.

Quantis difficultatibus, jurgiis, litibusque electio Ferdinandi I. fuerit involuta, quantis animorum motibus hæc controversia adhuc post electionem & coronationem agitata, donec tandem a. 1544. d. 11. Maj. in Comitibus Spirensi sopiretur, neminem latere arbitror, conf. HOFFMANNUS l. c. p. 64-74, qui ex actis & documentis undique diligenter acquisitis fuisse admodum & solide rem narrat.

** Wir sollen und wollen auch Uns keiner Regierung noch Administration im H. Römischen Reich weiter oder anders unterziehen, denn so viel Uns das von Kayserl. Maj. vergönnt und zugelassen wird: Daß Wir auch Ibro Kayf. Maj.

in Zeit ihres Lebens in ihrer Hoheit und Würden des Kayserthums keine Irrung oder Eintrag thun sollen noch wollen. - - - Verba weiter oder anders in Capitulat. Josephi I. Art. 47. omiſſa sunt, licet hæc formula a. 1667. constitutioni novissima de Rege Rom. his verbis adjecta sit: Falls auch erst gedachter Majest ein Römischer König bey Lebzeiten des Regierenden Kayfers eligiret würde; sollen die Churfürsten abdam der Capitulation congruo loco weiter folgende Formalia einrücken: Es soll und will der Röm. König sich keiner Regierung, weiter oder anders unterziehen, denn so viel ihm das von Kayserl. Maj. vergönnt und zugelassen wird. vid. HENNIGES Medit. ad J. P. Sp. 7. p. 979. Ad hanc normam quoque adornatus est §: 7. Art. XXX. Capitul. nov.

Duplicem vero rationem auguror fuasse, ut Capitulationi Maxim. II. hic articulus infereretur; 1) quod ipsi Proceres timerent, ne Rex Rom. quandoque potestate sua contra ipsos abuteretur: litigiosam quoque Ferdinandi I. electionem & dubia, quæ a Saxone aliisque ei fuerunt mota, huic dispositioni ansam dedisse autumo. 2) Quod ipsi Imperatores sibi suæque potestati prospicere vellent. Sic jam videmus Henricum V., cum Rex elige-

præscriptæ fuere, repetitum, quæ promittere coacti, sese nisi permittente ac consentiente Imperatore negotiis imperii non ingesturos. Ex quo tamen ipso nunc id conficiamus, quod nemo temere negare potest,* Regem

eligeretur, jurejurando fuisse obstrictum, sc. patre superstite vim regni, publicasve aut privatas opes, nisi ejus consensu non attentaturum. vid. AUCTOR vite Henrici apud URSTIS, T. I. p. 386. Tandem omnibus in unam sententiam coentibus & concordi favore approbantibus, Imperator minorem filium, in vasore prius ex decreto curie dijudicato, heredem regni sui constituit: a quo ne & ipse abiret in viam fratris sui, iurjurandum accepit, videlicet, ne unquam se vel de regno, vel de prædiis patriis eo vivente (nisi forsitan ex consensu ipsius) introumitteret; & epistola ipsius Henrici IV. ad HUGONEM ABBATEM CLUNIA CENSEM prima, quam exhibet D'ACHERY in Spicil. T. 3. p. 441, ibi: Eundem filium nostrum exaltavimus usque ad Regis solum, quia in ipsa electione sua nobis juravit Moguntie vitam & salutem personæ nostræ: & quod e regno & omni honore nostro & de omnibus, quæ habebamus, vel habituri eramus, nullo modo se introumitteret, contra voluntatem & præceptum nostrum. Eadem de re follicitus fuit Fridericus III., cum filius ipsius Maximilianus Rex constitueretur, vid. Decretum Electionis &c. per Electores emanatum, ibi: So soll auch

Euer Kayserl. Würde und Gewalt sam durch diese unsre Wahl nicht verletzt seyn: apud MÜLLER Reichstags-Theatrum unter Max I. P. I. p. 12. & apud EUNDEM R. T. Tb. unter Fridr. III. Vorst. III. C. 2. p. 558. in dem Project einer Churfürstlichen Vereinigung wider Kayser Friederich, ibi: Würde auch Unsir Herre der Kayser sinen Willen dorzu geben, daß Wir eynen Römischen Kunig welen, so sol derselbe Kunig, der also von Uns, addir dem mertr teil under Uns gewelt wirdet, die Kayserliche Cronen bey unsers Herrn des Kayfers Lebetagen nicht empfaben, on willen Unsers Herrn des Kayfers.

Aliud ejus rei vestigium invenio in Decreto Elector. Colleg. de a. 1531. d. 5. Jan. in favorem electionis FERDIN. I. in Rom. Regem. apud GOLDAST. P. 2. der Reichs-Satz. p. 232. §. 19. ibi: Es soll auch Euer Kayserl. Maj. Würden, Hochbeit und Gewalt durch diese unsere Wahl ibne nichts (in nichts forsän) geringert oder verletzt seyn.

* Sunt tamen, qui putant, consensum Imperii vel Vicariorum requiri, sed sine fundamento: SCHWEDER Introd. in Jus Publ. Sect. I. C. 33. §. 6. BORCLER Not. Imp. L. 4. C. 3. n. 2. VITRIARIUS L.

gem Rom. quodocunque id libuerit Cæsari in imperio vel præfenti vel absenti siue sit impeditus, siue negotiis præsit, qualiacunque jura * per totum imperium exercere posse, non tantum ita, ut Imperatoris potestas interrim quiescat, sed etiam, ut vel simul cum eo partem regiminis suscipiat, ** vel negotium quoddam in specie ipsi,

3. C. 6. §. 2. ARUMÆUS ad A. B. Disc. 3. §. 31.

* Non tantum speciale quoddam negotium ei committere, sed omnem plane administrationem relinquere potest Imperator, vid. *Constit. CAROLI V. de abdicatione imperii & substitutione Ferdinandi Regis de a. 1556.* cum in Hispaniam proficisceretur; ap. *GOLDAST T. I. C. I. p. 576.* ibi: *Ei (Ferdinando) in nostra absentia liberam, plenam nullisque limitibus atque conditionibus circumscriptam administrationem ac gubernationem Sacri Imperii in generalibus ac specialibus causis ac omnibus, que Romanorum Imperatori atque Regi, ratione officii, conditionis, dignitatis & amplitudinis, de jure, consuetudine & aequitate competunt, tradidimus & commisimus.* Josepho I. Regi Leopoldo paucis ante mortem diebus omnem administrationem detulit, ita tamen, ut omnia ipsius adhuc nomine peragerentur. v. *ECHAR. GOTTL. RINCK Leben und Thaten Josephs des Sieghasthen. Colonia, potius Lipsia 1712. Tom. I. p. 518.*

** Sic in diplomate, quo Conradus II. una cum filio Henrico III. Rege Ecclesiæ Frising. quadam bona concedit apud *MEICHELBECK in Hist. Frif. T. I. p. 227.* hæc verba in fine p. 228. leguntur: *Et ut hæc imperialis nostræ traditionis integritas stabilis & inconuulsa per futura annorum curricula perseveret, hoc auctoritatis nostræ præceptum inde conscriptum sigilli nostri impressione insigniri iussimus, & ambo Nos Ego idemque filius meus dilectus Rex videlicet Henricus, Ego ipse, humiliter interveniente, Ille me consentiente atque jubente, uterque in sui nominis siguo manu propria subtus corroboravimus. & in alio ejusdem tenoris Instrumento l. c. p. 229. & ut hæc nostra imperialis traditio stabilis & inconuulsa omni permaneat ævo, & ut nullus nostrorum vel alia persona hac nostra dona audeat violare aut infringere, hanc præceptam, ipse idemque dilectus filius noster Rex Henricus, ego sua petitione, ille nostra licentia & collaudatione, uterque in suo monogrammate manu propria subtus corroborantes sigilli nostri impressione iussimus*

ipfi commissum expediat *, modo iis, quae in Capitulatione constituuntur, agat convenienter, id quod plurimum ex historia defunctis exemplis probarem, si quem ea de re dubitare vel conjecturando assequi possem.

§. V.

Sponte vero nunc oritur quaestio, an non etiam quandoque Rex Romanorum non concedente Imperatore eoque invito, ipso jure administrationem in se suscipere possit? Arbitror ego cum MÜLLERO ** & PFEFFINGERO *** aliisque affirmative decidendum esse ob passum Capitul. A. VI. §. 3. (de quo infra) qui in noviss. eod. art. §. II. est his verbis: *Und nachdeme von Churfürstern*

semper Augusti. Pax illa Constantiensis Italica data, quae subjuncta est *Libr. Feud. Longob.* ita incipit: *In nomine sanctae & individuae Trinitatis: Fridericus divina favente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, & filius ejus Henricus Sextus Romanorum Rex Augustus* - - Porro - - *Nos Romanorum Imperator Fridericus & Filius noster Rom. Rex concedimus vobis, Civitatibus, locis & personis societatis regalia &c.* cf. LUNIG. *Cod. Ital. Dipl. T. I. p. 29.* ubi aliud ejusmodi diploma. In diplomate Friderici II. de a. 1232, quo principatum monasterii Laurishamensis Moguntinae Ecclesiae donat apud FREHER. *T. I. p. 165.* haec verba occurrunt: *Assistente nobis & appropinquante filio nostro Henrico illustri Rege Roman.*

semper Augusti. Omnia tamen se agere dicit *Imperiali auctoritate* & neque signatio neque sigillum Regis conspicitur. Maximiliani I. Regis non leves fuerunt operae patri & Imperio praestitae, v. MÜLLER *R. T. Tb. sub Frid. III. Vorstell. 6.* & sub *Max. I. ab init. Carolus V. in Rec. I. Worm. de a. 1545. §. 3.* So haben Wir auch. *adjutore Ferdinando se usum esse dicit, cujus tamen in subscriptione §. 17. nulla fit mentio.*

* Vid. *Transact. Linz. de ar. 1552. proem.*

** *R. T. Tb. sub Max. I. P. I. C. I. §. 9. & 10. & Cap. X. §. 4.*

*** *L. III. Tit. 6. Tom. III. p. 587. Ed. nov. de a. 1754.*

fürsten und Fürsten zu Regensburg nach Anleitung Articuli octavi Instrumenti Pacis, von der Wahl eines Römischen Königs bey Lebzeiten eines erwählten Römischen Kayser ge handelt und verglichen worden, daß die Churfürsten nicht leichtlich zur Wahl eines Römischen Königs, vivente Imperatore, schreiten, es wäre dann, daß entweder der erwählte und regierende ROEMISCHE KAYSER SICH AUS DEM ROEMISCHEN REICH BEGEBEN, UND BESTAENDIG ODER ALLZULANG AUFHALTEN WOLTE, ODER DERSELBE WEGEN SEINES HOHEN ALTERS ODER BEHARRLICHEN UNPAESZLICHKEIT DER REGIERUNG NICHT MEHR VORSTEHEN KOENNTE, ODER SONSTEN EINE ANDERWAERTIGE HOHE NOTHDURFT, daran des Heiligen Römischen Reichs Conservation und Wohlfahrt gelegen, erforderte, einen Römischen König noch bey Lebzeiten des regierenden Kayser zu erwählen, und dann daß in solchem ein und andern angelegten, wie auch ersigedachten Nothfall, die Wahl eines Römischen Königs durch die Churfürsten, mit oder ohne des regierenden Römischen Kayser Consens, wenn derselbe auf angelegte Bitte ohne erhebliche Ursach verweigert werden sollte vorgenommen, und darmit der guldenen Bulle, auch ihrem von dem Heiligen Römischen Reich tragenden Amt und Pflichten nach, von Ihnen allerdings frey und obungehindert verfahren werden solle: So wollen und sollen wir diesen deren Churfürsten und Fürsten untereinander verabfaßten Schluß, wie hiermit beschiehet, für genehm, und Uns deme gemäß und conform halten. Ex quo eam fuisse pacificentium mentem videmus, ut semper adfit qui imperii curam gerat atque adeo necessitate exigente Rex Romanorum designetur, qui deficiente quocunque demum modo id fiat Imperatore vices ejus sustineat. Cum ergo in ejusmodi casibus jus suum vi electionis accipiat,

cipiat, cum ideo eligatur, ut impedito vel absente Cæsare ipse gubernacula moderetur, summa ratione contenti arbitror, eum in casu vel absentia vel impotentia Cæsaris suo jure administrationem isto licet vel invito vel invito sibi vindicare.

Accedit, quod hæc mea sententia ipsius Ferdinandi I. testimonio egregie comprobetur, v. R. I. *August. de a. 1555. §. 65. So sich dann abermals &c.* ibi: *Wir auch anstatt der Kayserl. Majestat und für Uns selbst als Römischer König hiemit befehlen, setzen, ordnen und wollen, daß sein Liebden (Electo Mogunt.) als Ertz-Cantzler des Reichs im Namen und von wegen Kayserl. Maj. und WODIE AUSSERHALB DES REICHS WAERE UNSERTWEGEN &c. & R. I. Spir. de a. 1557. §. 5. ferner nach dem Ord. Cam. de a. 1555. P. I. T. I. §. 3. wollen die Röm. Kayserl. Maj. unser lieber Bruder und Herr, als Röm. Kayser, oder im Fall daß Ihre Liebden und KAYSERL. MAJ. NICHT IM REICH ODER IN DER NAEHE WAEREN, WIR ALS ROEMISCHER KOENIG jederzeit den Cammer-Richter - - - ernennen.* Idem occurrit T. 4. §. 1. & P. 2. T. 18. §. 2. *

S. VI.

Non quidem me fugit, alios esse complures LIMNÆUM, ** TITIUM, *** SPENERUM, **** &c. qui hoc admittere

* Confirmantur hæc testimonio Caroli V. qui in *Edicto de sua administrationis Imp. Rom. cessatione &c.* apud GOLDAST. C. Imp. T. I. p. 576. ita dicit: *Unde cum propter talem ABSENTIAM S. Imperii ad Serenissimum & potentissimum Príncipe Ferdinandum - - ut legitime electum Rom. Regem &*

post Nos in ea absque ulla contradictione proximum successorem pertineat, eique sepius multis retroactis annis in nostra absentia nomine nostro magna fide præfuerit.
 ** ad Capitul. Ferdin. I. p. 474.
 *** Specim. Jur. Publ. L. V. C. 8.
 **** Cap. cit. passim.

tere nolunt, omnemque Regi Rom. potestatem, nisi eam Imperator concesserit, ob Art. XXX. §. 3. Capitulum nov. prorsus denegant. Et LIMNÆUS quidem l. c. ita se extricare studet, ut dicat, Regem, si Cæsar neglecta Imperii cura nihil mandet, petere ab eo debere, ut administrationem sibi permittat: huc enim verbum *zulassen* §. 3. cit. non incommode trahi. Id si facere vel negget vel superfedeat Cæsar, atque detrimenti aliquid ex hac mora reipublicæ metuendum sit, Electores tunc imperii negotia consiliis atque prudentiæ Regis committere posse. Sed salva res est, & §. 3. Art. XXX. cum §. 11. Art. III. optime conspirat. Ille enim passus ita explicandus est, ut Rex *quandiu Imperator curam imperii ipse gerit* nihil contra ejus voluntatem suscipere debeat; nec inepta sunt MOGENII verba, "Si Rex absente vel impedito non tamen mandante vel committente Imperatore gubernacula imperii suscipit, præsumendum sane, hoc esse Imperatoris voluntatem." Quod vero LIMNÆUM attinet, licet doctrinam ejus rejiciam, arbitrator tamen cum Art. III. §. 11. ejus temporibus nondum extiterit, illum ab omni fere culpa liberari posse. Quin si in Capitulatione dispositio illa occurrisset, eum meam quoque sententiam amplexurum fuisse sane videatur, cum ad *Capitulationem Maximiliani II. p. 488.* scribat: "Cum Ferdinandus I. ad hoc (scil. ut per absentiam Caroli V. velut alterum sit imperii caput) electus, in Caroli potestate fuit, ubi præsens & impeditus, imperii negotia per alium suo nomine expedire, nec nisi volens ea hoc casu Regi Rom. committere, absens autem ea Regi Roman. committere obligatus fuit, ut qui hunc in finem ei additus.

§. VII.

Illam nunc quæstionem, quæ ex præcedenti necessario fuit, excutiendam esse video, de qua non una est

Docto-

Doctorum opinio, an nimirum Rex in tradendo Germaniae regimine a Caesare praeteriri possit? Affirmativam tuentur multi, * inter quos SPENERUS ** ad hypotheseos quam adoptavit naturam accommodate rationes suas subducendo in regula eodem modo decidit, ex eo nempe fundamento quod Rex Rom. primario in successorem saltem eligatur: & quanquam addit, si ideo fuerit constitutus, ut secundas habeat partes, & Imperator sine declaratione voluntatis suae peregre abeat, administrationem Regi deberi, hoc tamen fere destruit, subjungens, Imperatori semper adhuc esse liberum, alio disponere modo eaque in re idem quod in vicariis obtinere. Ex hoc ordine ratiociniorum a SPENERO allatorum facile liquet, illum ad diminutionem Regis Rom. potestatem etiam hoc urgere, quod Imperator vicarios quoque in casu substrato jure suo privare ac praeterire queat. Verum si nunc alii contrariam SPENERO quoad Vicarios, sententiam defendere in animum sibi inducerent (quibus ego lubenter omnino adstipularer) illi sane deinde sententiam quod ad Regem Rom. attinet, eandem cum SPENERO tuituri sunt, miro argumentorum e diametro oppositorum conflictu. Qui enim Imperatorem Vicarios Imperii nunquam plane praeterire posse contendunt, argumento ducto ex Capitulationis nov. Art. III. §. 15. illi forsitan facile sibi poterunt habere persuasum, id eo usque esse extendendum, ut nec Regis Rom. potentia eorum praerogativis aliquid inferri possit praerudicij. ***

§. VIII.

* SPENER. l. c. §. 7. LIMNÆUS
 7. P. L. II. Cap. 15. Nro. 34.
 CARPZOV. de Lege Regia Cap. IX.
 S. 5. Nro. 22. HERTIUS Paræm. Jur.
 Germ. L. II. Paræm. I. §. 9. alique.
 ** l. c. not. d).

*** Passus iste Capitulationi
 Caroli VII. primum fuit insertus,
 in quo hæc verba: *Gleicher gestalt
 wollen Wir die Vicarien des Reichs
 bey ihren uralten in der goldenen
 Bulle und dem unverrückten Her-
 kommen*

§. VIII.

Quod vero SPENERI dubia attinet probaturus sum infra quod jam §. I. indicavi, Regem hodie ex mente legum semper in auxilium Imperatoris quoque eligi. Falsum deinde esse, Imperatorem Vicarios pro lubitu, quod SPENERUS contendit, præteriri posse ex allegato Capitulationis passu facile patet. Ad argumentum vero ex hoc ipso passu, §. præc. desumptum, in promptu est responso.* Cum enim Vicarii Imp. ipsi ad electionem Regis Rom. & confectionem Capitulationis concurrant, tacite suo juri renunciasse censendi sunt. Accedit, quod nullum repererim exemplum, Vicarios Regi Rom. imperii negotia suscipienti sese opposuisse; quin quod cum sana ratione difficulter hoc conciliari posset, si principem summam post Imperatorem in Germania dignitate conspicuum Vicariis Imperii postponeremus.

§. IX.

Kommen gegründeten Rechten der Verweisung des Reichs sowohl nach Absterben eines Römischen Kayfers oder Königs, als AUCH BET DESSEN LANGWUHRIGEN ABWESENHEIT AUSSER REICH, ODER WENN DERSELBE DAS REGIMENT SELBST ZUFÜHREN DURCH ANDRE UMSTÄNDE GEHINDERT WERDEN SOLTE unbeeinträchtigt lassen.

* Non opus est, ut cum Mogenio effugium quæram contendendo, hunc passum vim legis

nondum obtinuisse, quia incisis reliquis Statibus eundem Capitulationi inserere Electores: (imo protestati sunt Principes contra eundem, vid. *Gravamina Principum contra Capitul. Caroli VII. apud Moser ad Capitul. Francisci I. P. I. p. 105.*) licet enim concedam, principes in certis casibus ad Capitulationis confectionem jure admittendos esse, eorum tamen protestationem hac in causa, cum eorum nihil plane interesset, sine jure interpositam fuisse statuere licet.

§. IX.

Ego itaque casus accurate distinguendo litem hanc facile dirimi posse censeo. AUT enim Imperator in imperii finibus versatur & vel gravi & diuturna valetudine impeditur seniove confectus imperio præesse nequit, vel saltem ob quamcunque aliam causam ad breve tempus administrationi se subducit. Ibi arbitrator Regem præteriri non posse, sed ipso jure regiminis curam in eum devolvi. Hic vero Imperatorem Regi Rom. aut Vicariis Imp. ex legis necessitate negotia committere non obstringi, sed cuicumque velit partes suas demandare posse existimo. AUT Imperator peregre proficiscitur: ubi rursus eadem decisio. Vel enim per omne vitæ, aut per longum saltem tempus abest, vel mox est rediturus: ibi Rex suo jure imperium suscipit, hic vero omnia Cæsaris arbitrio relicta sunt. Atque eadem sane dicerem, si hac in causa de Vicariis sermo institueretur. Hoc enim modo mediam teneri viam arbitrator, ut nec Imperatoris, nec Regis, nec Vicariorum juribus aliquid afferatur detrimenti. *

§. X.

* Hanc sententiam quoque tumentur, licet justo generalius mentem suam explicantes diversos casus non accurate satis ab invicem discernant MÜLLER R. T. Th. unter Max. I. P. I. C. I. §. 9. & P. I. C. IO. §. 5. p. 89. sqq. KEMMERICH L. III. C. 8. Intr. in F. P. §. 36. HORN J. P. C. 21. §. 2. LYNCKER de R. R. not. f. p. 19. ad BOECLER L. IV. Not. Imp. C. 2. p. 96. AUCTOR Medit. ad Capit. Josephi I.

A. 47. not. 8. MOGEN. h. c. PÜRTERUS Elem. J. publ. Germ. § 787. & 788. KREGL de Vicariate Saxon. qui strenuus licet jurium vicariorum vindex meam tamen sententiam fovet §. 20. subjiciens: "eam ob causam Joannes Constans, Elect. Saxoniz, electioni Ferdinandi I. fortiter se opposuit, quod Vicariatu per eam præjudicium fieri intelligeret."

§. X.

Sententiæ meæ fundamentum, in lege partim, partim in observantia quæro. Hæc enim decisio aperte continetur in Capitul. §. 11. Art. III. qui hoc modo cum §. 3. Art. XXX. optime conspirat. Sic in omni historia legimus, absente vel impedito Cæsare, Regi si quis extitit tributam fuisse administrationem, nec ullum facile reperitur exemplum, eum in casibus indicatis unquam fuisse præteritum, nisi per ætatem rebus gerendis fuerit impar. *

§. XI.

Ad alteram nunc pergo, quam §. 3. proposui, quæstionem, quannam nimirum potestatem vindicare sibi possit Rex Romanorum? Proponam primo momenta historica, deducturus exinde, quid, si de jure quæritur, sit statuendum? Antiquissimis quidem temporibus sub Carolingis & Saxonibus præcipue Cæsarum filij in Coimperatores fere fuerunt electi, cujus rei supra varia adduxi testimonia; pauca tamen tam sub iis, quam Franconibus & Suevis, si Henricum VII. excipias, invenimus exempla, ** Reges Rom. actu exercuisse potestatem: quod exinde factum esse arbitror, quod tenera ut plurimum ætate ad hanc dignitatem fuerunt evecti; sic Otto sex annorum puer in Regem fuit creatus a. 961., vix 18. annos natus,

* De recentioribus temporibus loquor, num forsitan antiquioribus semel vel iterum id contigerit, sollicitè inquirere nec vacat nec juvat. Nullum certe notavi, nec unquam accidisse videtur.

** Apud Ughellium Italia sa-

cræ Tom. V. p. 45. invenio diploma Ottonis II. Regis, quo Rodoldum Patriarcham Aquil. anno 967. exornavit ditavitque. Mature enim eum pater artes regnandi docturus, publicis negotiis admovit.

natus, cum patri succederet a. 973; sic Henricus III. octennis, a patre in Italiam profecturo Rex designatus est, annorum 22. juvenis, cum pater a. 1039. diem suum obiret. Henricus IV. quadrinus cum eligeretur, patrem in imperio sexennis excepit. Quædam tamen documenta & testimonia inquirenti mihi reperire contigit, in quibus vestigia exercitæ alicujus regis potestatis occurrunt. De Henrico III. * pauciora diplomata id loquuntur. Henrici, ** qui Conradum III. patrem agnovit, res gestas

* Henricus III. Rex Stephanam Hungaria R. a. 1031. infcio patre in gratiam recepit. WIPPO in Vita Conradi II. p. 476. apud PISTOR. T. III. Filius suus (Conradi) *Heimicus* adhuc puerulus *Eigelberto Frising. Episc. creditus* legatione *Stephani Regis* pacem rogantis accepta, unio consilio principum regni, patre nesciente, gratiam reconciliationis annuit, *justo & sapienter agens &c.*

Duo diplomata ab eo signata vid. supra §. 4. not. ** pag. 12.

** Conradus III. expeditionem in Terram Sanctam suscepturus, ne regnum sine capite relinqueret, filium Henricum, egregium adolescentem a. 1147. per electionem Principum, quod ait OTTO FRIS. de G. Frid. I. L. I. C. 41. Regem constituit, participemque regni legit. Hic ergo in patris absentia proceribus in consilium adhibitis imperium satis habuit tranquillum. De ipsis vero illius temporis actibus præter ecclesiastica negotia, quod solemus, vix quidquam ad nos

pervenit. Ut brevibus tamen gestis ejusdem tangam, inveni. 1) Legatos eum misisse ad Concilium Remense, a. 1148. qui varia cum Eugenio III. Pont. negotia peragerent. OTTO FRIS. L. I. C. 55. 2) Curiam eum Francofurti festo Nativ. B. Mariæ eodem anno habuisse, in qua actum præcipue de causa Fuldensi & protectione Moguntini Præsulis Romam ad Pontificem v. Epist. HENRICI ad WIBALDUM Abbatem Corbeicensis & Stabulensem, (virum, uti in epitaphio ejus legitur, inter mortales omnium Abbatum felicissimum, Summo Pontifici, Imperatori & Principibus carissimum, cujus præcipuis in administrando regno consiliis usus est Henricus) inter Wibaldinas Num. 89. & 93. loc. mox cit. 3) Guelfum Ducem, Henrici Superbi fratrem absente Conrado novas res molientem inopinato bello fortiter repressit, atque ad Flochbergam, Sueviæ vicum, summa sui gloria in fugam conjecit. CONRADUS URSP. p. 234. & Epist. CONRADI & HENRICI

gestas ex testimoniis scriptorum, aliisque documentis discimus. Henricus VI. * quinquennis in Regem coronatus, cum

ad Imperatorem Græcorum inter Wibaldinas Num. 188. & 189. Patri vero in Germaniam reduci egregium filium mors eripuit anno 1150. Magnam lucem ipsius historiæ accendit *Collectio Epistolarum Wibaldin.* apud MARGINIUM & DURANDUM in *Collect. Vett. Script. & Monument. T. II.* ex quibus Not. n. 54. 55. 56. 64. 65. 73. 87. 88. 89. 93. 99. 188. 189. 190. & peculiarem de hoc principe commentationem nobis promittit Cel. HÆBERLIN in *Epist. de a. 1759. ad WEGELINUM*, quæ extat in *Thef. Rer. Suevic. Wegelin.* p. 524. & verba ipsa p. 526. quæ num in lucem prodierit, mihi non constat.

* De Henrico VI. Rege sequentia reperit: Cum Fridericus I. anno 1186. ex Italia rediret, filium Henricum VI. Regem in eadem reliquit, qui, uti ait GODEFRIDUS MONACHUS ad a. 1187. ante hanc rem in Italia compositis cisalpinavit. - Idem ad a. 1189. de Friderico I. expeditionem facram suscipiente ita scribit: Imperator circa festum S. Georgii curiam celebrem Ratisponæ habuit, occurrentibus illuc comitibus omnibus signatis, qui cum eo per terras ire disposuerunt, ibique ad peregrinandum Deo lumbos suos succin-

xit: relicta rerum summa filio suo Henrico Regi, & eodem loco: Eodem tempore Henricus Rex expeditionem Italianam jurare fecit nobilibus maxime eos, qui ministeriales Imperii essent a festo S. Matthei post annum explendam quatenus in Augustum consecrari debuisset Rome. Idem ad a. 1190. In Pentecoste Rex curiam apud Noribergam habuit, ubi Archi-Episcopo Colonienfi telonia quedam & monetas concessit. CHRONICON STEDENBURGENSE apud LEIRNITUM Tom. I. p. 862. Itaque Imperator aberat & filius suus regia usus est auctoritate. Narratur deinde expeditio, quam Henricus contra Henricum Leonem suscepit. CHRON. MONTIS SERENI apud MENKEN. T. II. ad a. 1183. p. 200. HENRICUS Rex filius Imperatoris pro sopienda discordia, quæ erat inter CONRADUM Moguntinum Archiepiscopum, & LUDEWICUM, Landgravium Thuringiæ, trahabatur, Erfordiam venit, ubi cum præfatis Principibus & aliis viris nobilibus, ipsum negotium die B. Jacobi tractabat. Argentifodinas eum, & foresta concessisse, ab onere telonii plus simplici vice liberasse, privilegia confirmasse POTESTATE REGIA, evincunt dip omata apud PFEFFING. l. c. L. III. Tom. 6. p. 577.

cum provectioris esset ætatis, varia imperii negotia gessit. Henricus tandem VII. * patre Friderico II. in Italia absente rebus Germaniæ magna auctoritate præfuit.

§. XII.

* Henricus VII. REX AUCTORITATE REGIA 1) privilegia confirmavit. 2) Monasteria in protectionem imperii recepit. 3) Immunitatem ab oneribus publicis & teloniis concessit. 4) Curias sæpius celebravit. 5) Controversias publ. definivit. 6) Jus Argentifodinarum, & custodiam sylvarum impertivit. 7) Privilegium monetandi dedit. 8) Jus condendi civitates est largitus. 9) Decreta Regio nomine edidit. 10) Banno notavit, ab eoque absolvit. 11) Fœdera iniit. 12) De feudis majoribus æque ac minoribus investivit.

Notatu digna sunt verba, quæ in confirmatione privilegiorum Austriacorum de a. 1228. occurrunt apud LUNIE Reichs-Archiv P. Spec. Cont. I. Erste Abtheil. Absatz 4. p. 5. Cum divina gratia, REGIA PERFECTISSIMA FRUAMUR POTESTATE. Lectu quoque dignissima est Epistola Henrici apologetica ad Conradum Ep. Hildesb. apud SCHANNAT Vindem. Literar. Collect. I. inter Diplom. Num. 39. p. 199.

Longam hujus tenoris diplomatum seriem habet PFFINGER I. c. & KLUMPF in Diss. de Privilegiis Henrici VII. Regis Rom. Francofurtanis ad Rhenum civibus de fribus libere elocandis datis Altor.

fii 1730. quam tamen inspicere mihi nondum contigit. Varia præterea ejusdem diplomata occurrunt apud Jo. Jac. SCHRUCHZER. Specim. Alphabetorum ex Diplom. & Codic. Thwicensibus Tab. IX. in JURE PUBLICO, quod in S. R. Imperii interregni magni temporibus obtinuit, Præfide J. WILH. HOFFMANN. respondente OTTONE CHRISTOPH. DE PODEWILS Pref. ad Viadr. 1736. reculum 1740. subjuncto Thes. Rev. Suev. WEGELINIANO Vol. II. Num. 40. p. 624. & 625. In Origin. tandem Guelf. SCHRIDIANIS Tom. III. p. 680. & GUDEN. Cod. Mogunt. T. II. p. 55. 936. 938. 939. Eidem Henrico KOEHLERUS in dem 16ten Theil der Münz-Belustigungen p. 361. Bracteatum argenteum tribuit, in quo duæ conspiciuntur personæ duabus redimita coronis, in manibus sceptræ gestantes & Pomum Imperiale simul tenentes, cum nomine HEINRICU-S. Rex. Ex professo de Electione & Regia potestate Henrici VII. egit JOH. DANIEL RITTER Witteb. 1752. 4to. Opera SCHWARZII Altorf. BENZII, Afessoris Judic. Provinc. & RABENII Diaconi Onoldinens. notante KOEHLERO I. c. numerus diplomatum hujus Henrici usque ad 120. crevit.

§. XII.

Temporibus vero interregnum subsequenter, cum, quod supra diximus, electiones Regum vivente Imperatore paullo difficiliore factæ essent, eos quoque Reges, qui electi fuerunt, non facile videmus, quam exercuisse potestatem * præter Maximilianum I. ** & Caroli V. fratrem Ferdinandum, qui cum a. 1531. Coloniae Rex designatus gravissimas super ea re a multis principibus ipsi motas lites sustinisset, Cæsare sæpius absente aut impedito, habenas imperii multoties capessivit, atque in pluribus comitiis regia sua potestate strenue usus est. Singula recensere, nec lubet, nec ut recensere opus est. Sufficiat dixisse comitia eum habuisse Wormatiensia a. 1535. Spirensia a. 1542. bina Norimbergensia eodem

&

Conradus IV. quoque Rex privilegia confirmavit, cives in protectionem recepit, subfeudi colationem permisit. Diplomata apud PFEFFINGER. l. c.

* Nonnulla quidem extant ab istis signata instrumenta, quæ tamen si accuratius inspicias, patebit tibi, ex iis non posse evinci, regia potestate illos fuisse munitos. Sic quando de Wenceslao legitur, quod Francofurtanis ius nundinarum solemnium, feuda bonaque oppignorata confirmaverit, quod Ruperto Seniori C. P. R. in Episcopatibus Spirensibus & Wormat. ius primiarum precum concesserit, vel de Maximiliano I. quod *als Römischer König, aus Königlicher Macht und Volkom-*

menheit Ecclesie Moguntine & Colon. privilegia confirmaverit, ad exercitium aliorum iurium maiestaticorum non statim concludi inde potest, cum in vulgus notum sit, quam solliciti semper etiam præter necessitatem sæpius fuerint Germanici Imperii membra, Civitates præcipue atque Ecclesie, ut iura ac privilegia sibi confirmarentur; adeo ut hic quoque ad primum electi Regis nuncium accurrentes confirmationem iurium sibi expetiverint.

** Neque tamen de hoc dici potest, quod ea, qua Ferdinandus polluerit auctoritate, sed quod supra jam ad §. 4. monui, operas saltem & patri & imperio præstitit.

& sequenti anno Augustana a. 1555. Ratisbonensia & Spirensia a. 1557. Transactionem Passaviensem sua mediatione perfecisse, Ordinationem Cameral. adornasse. Evolvat ergo, si vacat, horum Comitiorum recessus & omnem ibi invenies jurium majestaticorum, quæ Ferdinandus exercuit, complexum. Extant præterea varia ejusdem diplomata, quæ potestatis regiae qua polluit testimonia nobis præbere possunt, in compendio exhibita a PFEFFINGERO l. c. L. 3. T. 6.

§. XIII.

Ingravescente ætate cum Ferdinandus I. de successore esset sollicitus, impense id egit apud Electores, ut filium suum Regem renunciarent. Convocatis igitur per Moguntinum Comitibus Electoralibus d. 15. Jul. 1562. Francofurti habendis & convenientibus ad d. 20. Oct. Electoribus (ad hoc enim tempus terminus prorogatus fuit) & institutis super hacce causa præsentate patre Ferdinando deliberationibus die 24. Novembris, unanimibus Electorum suffragiis ad regale fastigium evectus est præstantissimus princeps Maximilianus II., cujus Capitulationi (id quod nunc in primis notandum) adjecti sunt Art. XXXII. de non ambienda antequam imperium vacet corona Imperiali, & qui ad nostram causam apprime facit Art. XXXIII. quo cautum, ne Rex imperii rebus, nisi consentiente Imperatore se immisceat (§. 4.) quæ dispositio in omnibus sequentibus Capitulationibus fuit repetita. Et ab hoc tempore rarissima sunt potestatis regiae in usum deductæ vestigia, cum Imperatores fere semper intra imperii fines degerint, & Regum Romanorum electio non adeo frequenter fuerit instituta, & illi, qui electi fuerunt, per breve saltem temporis spatium, Josepho I. excepto, in hac dignitate subsisterint.

D

§. XIV.

Restrieta hoc modo & per expressam legem definita potestate Regis, cum jam nihil nisi Cæsare mandante illi relictum esse exinde inferre facile quis potuisset, nova subito in legibus apparet dispositio, quæ priorem illam extendit atque illustrat, omnemque, quæ superioribus temporibus penes Regem Rom. fuit potentiam, eidem iterum vindicat, atque extra omnem dubitationem ponit. Cum nimirum in tractationibus Pacis Westphalicae & quæ eam secuta sunt comitiis, maximis animorum motibus de negotio electionis Regis Rom. Principes inter atque Electores disceptaretur, & hæc controversia occasione Capitulationis perpetuæ adornandæ in hodiernis comitiis recrudesceret, maximasque inter difficultates contentionesque ageretur, post insignem temporis decursum tandem a. 1667. de certa lege in futurum Recessum Imperii inferenda transactum fuit, his verbis: *Demnach auch Churfürsten, Fürsten und Stände nach Anleitung A. 8. Instrumenti pacis nicht unterlassen von der Wahl eines Römischen Kayfers zu handeln und zu statuiren: Als haben sich dieselbe communi consensu miteinander dahin verglichen und geschlossen, daß die Churfürsten nicht leichtlich zur Wahl eines Römischen Königs wvante Imperatore zu schreiten, es wäre denn, daß entweder der erwählte und regierende Römische Kayser sich aus dem Reiche begeben und beständig oder allzulang aufhalten woltte, oder derselbe wegen hohen Alters oder beharrlichen Unpäßlichkeit der Regierung nicht mehr vorstehen könnte, oder sonsten eine anderweitige hohe Nothdurfft daran des H. R. Reichs conservation und Wohlfahrt gelegen, erforderte, einen Römischen König noch bey lebzeiten des regierenden Kayfers zu erwählen. Auf solchen ein und andern angeregten, wie auch ersgedachten Nothfall, solle die Wahl eines Römischen Koenigs durch die Chur-*

Churfürsten ausgeschrieben, mit oder ohne des regierenden Römischen Kayfers Consens, wenn derselbe auf angelegte Bitte ohne erhebliche Ursach verweigert werden solte, vorgekommen, und damit der güldenen Bull, auch ihrem dem H. R. Reiche tragendem Amt und Pflichten nach von ihnen allerdings frey und ungehindert verfabren werden. * Quæ constitutio ** iisdem verbis Capitulationi Caroli VI. A. III.

* Omnia hac de re in Comitibus acta fufe narrat testis omni exceptione major HENNIGES l. c. Spec. 7. pag. 966. - 979. qui ipse de liberationibus super causis ejusmodi institutis frequenter interfuit.

** Ante hanc dispositionem legalem tamen alia jam extiterunt documenta, ex quibus patet, mentem Imperatorum atque Electorum de Rege Rom. imperio prospicientium non solum fuisse, ut successio sit certa. Nam ut illud silentio præteream, quod medio seculi XV. Electores languescenti Friderico, cum reipublicæ deesse videretur, etiam invito Regem, qui imperii negotia sustineret, obtrudere voluerint, idem Imperator, cum sub finem seculi Maximilianum filium Regem renuntiari cuperet, inter alias quibus Electoribus hanc causam commendabat rationibus, eam quoque allegat apud MÜLLER R. T. Th. sub Maximiano I. P. I. p. 4. *Wie das Kayserl. Maj. nunmehr bey hohem Alter sich befinde, und dammenbero bey diesen ohne das schweren Läss-*

*ten für nöthig erscheine, daß Derofelben durch ordentliche Wahl der Herren Churfürsten ein Römischer König und REICHS-GEHULFFE an die Seite gesetzt würde. Eundem finem intendisse Carolum V. (licet alias arcanas ei quoque fuisse rationes non negaverim) ipse nos docet apud SLEIDANUM de Statu Relig. sub Carolo V. L. VII. in fine, dum in primo congressu principum Electorum Coloniae in propositione per Fridericum Comit. Pal. facta dicit: "Quia diversis ipse regnis atque populis imperaret, neque posset continenter esse in Germania - - sibi videri prorsus necessarium & ex usu reipublicæ, ut secundum se creetur aliquis Romanorum Rex, velut alterum Imperii caput per suam absentiam." Quin jam ea de re loquitur A. XXXV. Capitul. Matthiæ: *Sondern Wir - - die Churfürsten - - bey ihrer freyen Wahl eines Römischen Königs, dieselbe so oft Sie es einem Kayser ZU BEHUF oder sonstem dem Reich nöthwendig und nützlich befinden - - vorzunehmen - - lassen. Quod in sequent. Capitul. iisdem fere*
D 2
verbis*

A. III. §. 11. levissima imo nulla mutatione inserta fuit. Et hæc nunc est illa dispositio, quam in pertractatione hujus argumenti semper ante oculos habui, ex qua quippe non solum plana videtur fluere consequentia, Regem non ob solam successionem, sed adjumentum quoque, imo in hunc præcipue finem creari, sed & decidi commodè possunt quæstiones, quibusnam in casibus Rex juribus suis fruatur, de qua hæctenus dictum, quibusve gaudeat, de qua infra erit agendum.

§. XV.

Evolutis hoc modo quantum satis visum est momentis historicis, facili nunc negotio, si de quæstione juris sermo instituitur, erui poterit, quanta sit Regis potestas? Prasente nimirum rerumque in imperio potente Imperatore, si expedienda quædam tradiderit Regi, omnia ex mandati terminis dijudicanda esse, ulteriore probatione indigere non arbitror. Absente vero, impotente vel profus impedito Cæsare, omne regimen in toto sui ambitu illum eo ipso consequi ex supra dictis apparet, licet hoc negare non aulam, modum, quem tenere debeat, ab arbitrio Cæsaris dependere, eumque adeo Commissarios * quoque, qui Regi præsto sint, eidem

verbis repetitum. Sic mentem Electorum satis declarant ea, quæ Moguntinus ad Ferdinandum II. Imp. electo in Regem Ferdinando III. apud LONDORP *Act. publ. T. IV. L. 3. C. 89. p. 611.* dicit: *Die Churfürsten hätten sich endlich entschlossen, des Reichs Wohlfahrt seye, Ihro Kayserl. Maj. einen GEHULFFEN zuzuordnen, welcher bey Dero Leben als Römischer*

König Ihr die Bürde der Reichs-Administration tragen helffe, und nach Derselben tödlichen Abgang zu dem Kayserthum erböbet werden möchte. Conf. Responsum Cæsaris l. c. p. 612. & Litteræ Electorum ad Cæsarem l. c. p. 616. & 617.

** Hujus rei exemplum habemus in historia Caroli V., qui ad Comitiam Spirensi, & Ratisbonensia de a. 1542. & Augustana de a. 1555. Com.

eidem adjungere posse. Quodsi ille qui nondum contigit casus exiit, ut Imperatore invito Rex constituatur (fieri autem id posse extra controversiam positum est) omnia iterum eidem licere ex ipsa legis mente ratiociniorum ope probabili admodum argumento evinci potest. *

§. XVI.

Dictu paullo difficilius est, annon Regis Romanorum jura quædam propria sint, etiam eo tempore competentia, quo Imperator gubernacula imperii solus modera-

Commissarios suos misit. v. *Rec. Imper. Comitiorum citat. in procem. & August. §. 4.* Tantum vero absuit, ut Regi in exercitio jurium posuerint impedimentum, ut potius ei ad sustinendam solum laborum partem a fratre missi fuerint. vid. *Liter. Caroli ad Commissarios Augustanos de a. 1555.* apud *LRE-MANN Reichs-Handl. vom Religions-Frieden L. I. Cap. 31. ibi: Derhalben Euer Liebden (Otto Ep. August.) und du, nichts von unserwegen autorisier, sondern Seiner Ld. (Ferdinando) dierveil wir derselben allen vollkommenen Gewalt und Macht endlich abzuhandeln und zu schließen gegeben haben, als einem Römischen König, und nach Uns im H. Reiche das oberste Haupt, nicht allein was sie in solchem erheben und erhalten kan, sondern auch in allen fürfallenden Sachen absolute darinnen handeln und schließen lassen, und*

von unserwegen nichts anders darzu thun sollen, dann Ihr Ld. unzerhörigen Beystand leisten, und alle Sachen mögliches Fleiß zum besten befürderen beissen; & R. I. August. de a. 1555. §. 4. Hinc est, quod Commissarii ipsi Receptui non subscriperint.

* Assertum hoc egregie illustrant ea, quæ Electores, cum de Rege invito Friderico III. creando consultarent, in dem Project einer Churfürstlichen Vereinigung wider Kayser Fridrich apud *MÜLLER R. T. Tb. sub Frid. III. Vorst. III. Cap. II. p. 558.* dicunt: *Ab aber unser Herr der Kayser seinen Willen nicht geben wolde, einen Römischen König zu welen, und Wir Kurfürsten, aaldir der mehr teil undir Uns einen Römischen König welen würden, dem soll alle Künigliche Würde und Ere zu erlangen bebalten sin.*

moderatur. Atque hic quidem, si evulsis, quæ non raro altas in animis Doctorum radices egerunt, præjudicatis opinionibus, si seposito omni partium studio causam hanc exquirere velimus, fatendum est, ex mente §. 3, A. XXX. Capitul. sæpius jam allegati nullum plane jus majestaticum, jure proprio in casu, de quo mihi sermo, Regi adscribendum esse. Ab hac regula vero duæ nunc constituendæ sunt exceptiones. Altera est, si simul præter dispositionem istius paragraphi vel in capitulatione vel alibi occurrat lex alia, quæ Regi juris cujusdam exercitium relinquit. Altera est, si indubitata adsit observantia contraria, quæ tamen adeo certa, sibi que constans esse debet, ut summa ratione possit præsumi, Electores, si illam vel restringere vel tollere plane voluissent, expressis verbis in capitulatione ei rei prospecturos fuisse.

§. XVII.

Afferta hæc ut nunc ulterius illustrem, eorumque ope speciales quosdam casus decidam, duas propono controversas admodum quæstiones a Doctoribus in scenam præcipue productas, quid nimirum Rex habeat juris circa conferendos dignitatum nobilium titulos primariaque preces? Sunt nempe, quod ad primam attinet, bene multi juris publici interpretes a PFEFFINGERO laudati,* qui contendunt, prærogativam hanc omni tempore ad Regem spectare, cui vero sententiæ nuntium præter alios maxime mittit SPENERUS, ** ubi vim argumentorum ab isto allatorum multis oppositis dubiis, iisque satis speciosis infringere studet. Si, quid mihi in hoc summorum virorum divortio videatur, proferre ingenuelicet, non possum

* L. III. T. 6. §. 6. n. a. |

** I. c. §. 6. not. k.

fum mihi temperare, quin rursus a SPENERI (quem magni alias merito facio) doctrina recedam: quamvis rationes a PFEFFINGERO adductas non omnes asserto ipsius evincendo idoneas existimem. Duplici vero argumento sententiam quam defendo affirmativam suffulcio, legis nimirum mente, observantiæque testimonio. Capitulationis enim nov. A. XXII. §. 1. ita legimus: * *Beſey Collation Fürſtlicher und Gräflicher, auch anderer Dignitäten ſollen und wollen Wir ZEIT UNSERER KÖNIGLICH- UND KUNFTIG KAYSERL. REGIERUNG dabey ſehen, damit ins künfftig auf allen Fall dieſelbe allein denen von Uns ertheilet werden &c.* Quomodo quæſo modus exercitiis hic poſſet præſcribi, niſi ipſum jus ad Regem pertineret? Ingenioſe quidem haud diſſimulo, cum SPENERO regeri poteſt, paſſum hunc loqui de caſu, ſi conſeſſerit Imperator. Sed notum eſt tritum illud *Lege non diſtinguente nec interpretis eſſe diſtinguere.* Provocari quidem poſſet ad §. 3. A. XXX. Capitul. Aſt hic ſe exſerit caſus, in quo prior a regula exceptio §. ſup. propoſita locum habere debet; præcipue cum dici fere poſſit, verba illius §. *Keiner Regierung und Adminiſtration reſtrictive quodammodo explicanda, atque ſi non ſemper, ſaltem hoc in caſu, ubi tam claram legis mentem perſpicimus,*

* Cum hic paſſus iisdem verbis omiſſo ſaltem vocabulo *künſtlichen* jam in Capitulatione Leopoldi Art. XLIV. Caroli VI, Caroli VII. & Franciſci I. Art. XXII. occurrat, videri quidem poſſet, vocem *königlich* etiam in novima non de Rege Romanorum noſtro, ſed Caſare nondum coronato accipiendam eſſe. Sed reſ difficultate caret. Hic enim pa-

ragraphus primum in Capitulatione Ferdinandi III. Regis Articulo XLVII. & deinde Ferdinandi IV. conſpicitur, ut adeo vox *königlich* in Capitulationibus Regis alium ac in Caſareis ſenſum admittat. Quin omne dubium tollit Joſephinae Articulus XLIII. qui de ipſo Rege dignitates conſeſſente loquitur.

mus, non extendenda esse ad illa jura majestatica, quæ, utpote minora atque accidentalia, citra majestatis læsionem abesse possunt. Et sane cum dici queat, illum paragraphumideo fuisse confectum, ut nec Imperatori, nec Statibus regia potestas damno sit, quid præjudicii emergat, si Rex Nobilem creet aut Baronem, equidem non video. Præterea non parum ponderis meæ sententiæ inde accedit, quod in omnibus Capitulationis nov. Articulis reliquis ejusmodi formula vix amplius occurrat, sed omnia Rex promittat in casum *nach angetretener Unserer Kayserlichen, bey künftiger Unserer Regierung*. Nec minus denique Observantiæ testimonium præsto est, quæ etiam si, lege quippe illa prohibitiva antiquior, nihil probaret, haud parum tamen lucis meæ opinioni accenderet. Duo ex regimine Ferdinandi I. exempla profert PFEFFINGERUS l. c. in quibus illud præcipue notandum, quod, cum in reliquis Ferdinandi diplomatis v. g. in illo de a. 1533, quo hospitali Biberacensi jus asyli concessit aliisque semper adhibeantur verba *an statt Kayserl. Majestat, auch für Uns selbst*, in his ne verbulo quidem Cæsaris fiat mentio, sed dignitas tribui dicatur *aus Rhæmischer, Khuniglicher macht, vollkommenheit*, claro indicio, propria potestate Ferdinandum hosce titulos contulisse. Hoc tamen jus nunc ita limitandum esse arbitror, ut quamvis regulariter sine mandato debeatur, tamen si expressis verbis in speciali quodam casu Imperator ipse ex gravissima causa contradiceret, Rex tunc illud in actum deducere haud posset.

§. XVIII.

Quod si nunc altera §. 16. memorata quæstio de jure primariarum precum, an nempe Regi illud relinquendum sit, excutienda est, lubens largior, hanc causam, licet ab initio

initio expedita admodum videatur, si penitus inspicias, non levibus involutam esse dubiis; unde etiam, cur Doctores hac in re definienda rursus tam parum sibi contentent, rationem repeto. Alii, iique plerique, hanc prerogativam Regi plane denegant, alii rem circumducunt & omnibus ultro citroque allatis iudicium suspendunt suum: aut si non suspendunt, tam caute certe procedunt, ut quaestione decisa nihil decidisse videantur; uti id SENERO accidit: pauci denique eandem simpliciter tribuunt. Nunc ut, quæ mihi stet sententia, accurate possit pericipi, differam primo de temporibus. Capitulatione Maximiliani II. (cui quippe A. XXX. S. 3. Cap. nov. primum fuit insertus), anterioribus, transiturus deinde ad recentiora. Quod si nimirum ad fundamentum, quo jus primariorum precum sua natura nititur, attendamus, patebit, illud ex splendido illo, quod Imperatores olim exercuerunt jure circa Sacra, particulam esse reliquam. Cum itaque jus illud integrum, si Cæsaribus seculo XIII. & subsequenibus salvum adhuc fuisset, Regibus asserti nullo modo potuissent, apparet, nec jus primariorum precum, si ad fundamentum ejus respicias, adscribendum eis fuisse: Ast cum, quæ erant seculi istius persuasio, arbitrarentur Germaniæ Principes jus hocce ex coronatione sua in Rom. Reges sibi competere, (cujus rei testimonium luculentum videmus in diplom. Wencesl. in not. mox cit.) facile contingere potuit, ut Reges Rom. quoque nostro sensu tales ex erronea hac opinione statim a tempore coronationis jus illud proprio nomine exercerent, idque adeo ex observantia hac, fundamento licet destituta, Regibus subsequenibus acquireretur. Quin ulterius progredior, & licet probari multis exemplis non possit, Reges Rom. ad beneficia Ecclesiastica actu præsentasse, quo minus tamen jure id facere potuerint, cum Cæsares ipsi ex coronatione titulum hujus prerogativæ

gativæ derivarent, nihil arbitror ipsis obstitisse impedi-
menti. Jam vero ut, quid de nostris temporibus te-
nendum sit, quoque evolvam, pro variis circumstantiis
diversimodè quoque statuendum esse, facile apparet. In
duos nimirum casus mihi erit inquirendum, 1) *an Imperator hanc prerogativam Regi possit concedere?* 2) *an Rex suo jure illam sibi asserere queat?* atque in utroque varia
iterum sunt discernenda. Quodsi itaque queritur, an
Imperator hocce jus Regi possit deferre, non arbitror,
quin ille ex mandato Cæsareo beneficiis prospicere queat,
illum hæere dubium. Illud vero majori dubio obno-
xium videtur, an Imperator eidem permittere possit, ut
suo ipsius nomine atque jure preces ad capitulum quod-
dam directas indulgeat. Dubitandi ratio in eo sita est,
quod, cum Cæsar Regem impediatur, quo minus illius
majestas sit conspicua, ipse quoque suo pro arbitrio hoc
impedimentum remove posse videatur. Sed quia ex
hac concessione Capitulorum jura imminuerentur, atque
§. 3. A. XXX. in eorum quoque gratiam conditus esse
censendus sit, negativam potiore esse existimo.

§. XIX.

Alter restat, quem proposui casus, an non conce-
dente Imperatore Rex hac facultate gaudeat, idque vel
absente aut impedito, vel regnante illo? Atque hic
quidem in illis circumstantiis, in quibus ex mea doctrina
totum regimen jure proprio neque simul delegato (vid.
infra §. 24.) ad Regem transit, arbitror, quanquam non-
nulla in contrariam partem adduci possint admodum spe-
ciosa, eidem tamen hanc potestatem esse largiendam, li-
cet illud apprime notari velim, eum *suas* preces, non
Imperatorias ad Capitula dare, adeoque Cæsareo folio ad-
motum easdem non amplius porrigere posse. Vigente
vero

vero ac regnante Cæsare, quo minus eandem tuear sententiam, impedit eadem, quam sæpius jam adduxi, Capitulationis dispositio, cum sane, five nunc Rex semel tantum per omne vitæ suæ tempus, five duabus vicibus non solum vi Regiæ, sed & Cæsareæ auctoritatis de beneficio provideret, non leve inde incommodum capitulis oriretur. *

§. XX.

Sic tandem ad tertiam quæstionem delabor, in qua de qualitate potestatis Regiæ disceptatur, propriane sit an vicaria? quod cum inter Doctores tantopere sit controversum, operæ pretium mihi videtur, in argumenta utriusque sententiæ accurate inquirere, & eam quæ mihi hæreat opinionem argumentis firmatam subijcere.

§. XXI.

* Observantiæ quidem testimonium aliquis nunc mihi objicere possit, adducto præclaro diplomate, quo Wenceslaus Rex a. 1276. Ruperto Seniori C. P. R. indulget, ut *primarias preces ratione CORONATIONIS suæ in Romanum Regem - - per civitatem & diocesim Spirensim & Wormatiensem tam de jure, quam ab antiqua consuetudine Divis Romanorum Regibus, suis Antecessoribus & Ipsi competentes, porrigere valeat & debeat &c.* apud LUNIC. P. Sp. des Reichs-Arch. Cont. II. Abth. IV. Abschn. I. §. 12. p. 12. Sed cum hoc documentum & lege

sit antiquius, & ut observantia inde probetur, non iis, quas §. 16. adesse volui, circumstantiis sit munita, hoc dubium nullius esse momenti evidens est. Ratiociniis, quibus SPENERUS vim hujus diplomatis enervare studet, asserens, & hoc esse ejusmodi tenoris unicum, & Wenceslaum mandato patris forsan fuisse instructum, insistere nolui, cum & unicus quandoque actus observantiam possit producere, & ad conjecturam ille confugiat, eamque talem, quæ ipsis documentis verbis aperte refellitur.

§. XXI.

Delegatam potestatem Regis Romanorum esse existimant plurimi J. P. interpretes, * inter quos eminet vir acutissimus, cujus partes lubenter alias sequor, SPENERUS, qui totus in eo est, ut propriam Regi potestatem præfracte denegat. Cum vero sententiam ejus studiose ponderarem, observavi, illum & casus minus recte discernere, & argumenta ejus infirmo niti talo, remque per ambages ducendo ipsum causæ suæ quasi diffidere. Argumenta quibus hypothesin quam adoptat muniri credit, ad tria fere redeunt. Primum est, quod Rex, etiam si ideo constituatur, ut ipse Cæsarem adjuvet, ab eo tamen pro lubitu prætereatur: ** provocat deinde ad §. 3. Art. XXX. Capitulationis: *** Singulis tandem quæ

* Quos SPENERUS & PEF-
GERUS l. cc. copiose allegant; eos-
demque, si hujus rei curiosus e-
volvis, sylva Doctorum non sine
tui tadio septos, videbis.

** In hanc sententiam jam in-
clinant Civitates Imperiales apud
SLEID. l. c. L. VIII., cum in con-
ventu Protestantium Francofurtæ
no a 1531. post multam super
Rom. Regis creatione deliberatio-
nem ita sibi videri dicerent: "ut
propter titulum Ferdinando Re-
gi tribuendum litem nullam non
necessariam subeant, aut pericu-
lum sibi creent ipsi, non videri
confultum; quamdiu enim Cæ-
sar aut vita super sit, aut sit in-
tra fines Imperii, omnem esse pe-
nes ipsum potestatem; absente
autem illo rei summam ad Fer-

dinandum quidem venire, sed tan-
quam nomine & loco Cæsaris."
Idem sentit Saxo Elector ejusque
focii, cum inter conditiones, qui-
bus Rex Romanorum eligi posset,
hanc ponerent: *Es sollen aber
durch einen Römischen König, so
bey leben eines Keyfers erwehlt
würdt daß regiment nicht anders,
dann als einen mittheffer in dess
Römischen Keyf. oder Königs Na-
men gefubrt werden, und der erner
erwehite König vor sich selbst, sich
dess Regiments nicht underziehen.*
apud GOLDAST. polit. Reichs Händel
P II. p. 142. die vermeinte König-
liche Wahl betreffend actum &
productum in Schweinfurt a 1532.
Cf. SLEIDANUS l. c. paulo inferius,
*** Ad hunc passum præter
multa alia, quæ passim annotavi,
illud

quæ ex observantia opponi possent dubiis respondet. Refutandis hisce non est, ut ulterius immorer, cum ex iis partim, quæ supra notavi, dilui possint, partim vero momentis infra ad propugnandam sententiam meam adducendis abunde iis satisfactum iri sperem.

§. XXII.

Easdem partes tuentur ii quos recenset PFEFFINGERUS *l. c. L. I. T. X. §. 6. not. c.* qui diligenter pro more tam hujus quam contrariæ opinionis patronos atque argumenta larga manu affert, ita quidem, ut singulis quæ a propriæ potestatis propugnatoribus in medium trahuntur, ex mente adversariorum respondeat. Et revera negari non potest, varias quæ ibi profligantur rationes eorum, qui propriam agnoscunt, nullius esse ponderis. Sunt tamen nonnullæ, passus præcipue recessuum, qui cum aliis contradicere videantur, altioris sunt indaginis. Licet enim cum TITIO *l. c. L. V. C. 8. §. 29.* idquod alias lubenter admitto, hic etiam contendere possem, *captatis recessuum formulis probare, argumentum esse, quo erubescere debemus*, hic tamen, in plerisque saltem, aliter procedendum esse existimo, cum si rite ad circumstantias quæ tum adfuere attenderimus, fiat manifestum, non sine ratione & fundamento, sed studio & de industria formulas illas ita & non aliter fuisse adornatas easque judican-

illud etiam cum LIMNÆO ad Capitulat. Ferdin. I. p. 473. moneo, hunc paragraphum de tempore & casu loqui, quo & quando Regis Rom. potestas in exercitio esse incipiat, non autem cujus nomine

tunc exerceri debeat. Hinc SCHWEDER *Intr. in Jus publ. P. spec. Sect. I. Cap. 3. §. 8.* recte dicit, "potestatem Regis esse ex electione, certo vero modo certoque tempore exercendam."

judicandas esse ex iis partim, quæ §. 4. proposui, partim ex §. 24. & sq., ubi meam declarabo mentem.

§. XXIII.

Progredior ad contrariæ sententiæ fautores, qui propria Regem potestate pollere autumant. Ex multis in arenam produco *AUCTOREM Meditat. ad Capitul. Josephi I. Artic. XLVII.*, qui tali potestate, quæ ex lege debetur, non tantum in casu absentię, sed quandocunque demum exercitium non solum totius regiminis, verum etiam unius juris majestatici Regi permittit Imperator, eum instructum esse putat. Accuratus aliquantum procedunt illi, qui hoc ad casum absentię restringunt. Sic *LYNCKERUS l. c.* contendit, Regem speciali Cæsaris mandato haud indigere, *dummodo in electione admissio prima ad universitatem a parte Cæsaris interveniat. Quod si enim ea non accesserit, aut saltem lex eam suppleverit, Regem non constitui in Esse Regis.* - - Subjicit - - *Et si quando Cæsar Regem excitat, aut de sua voluntate instruit, commissio seu mandatum non potest dici tale, quo vicarius, delegatus aut commissarius constituatur.* Idem adstruunt plures alii, quos videtis apud *SPENERUM, PFEFFINGERUM ll. cc. ANDLER Const. Imp. T. II. p. 1142.* aliosque. Asserta sua fulciunt passibus recessuum sub Ferdinando I. conditorum, qui apud omnes causam hanc tractantes auctores copiose leguntur. Ast nec hi rem acu tetigisse videntur, cum iterum, quod hac tamen in causa præcipuum est, separanda non separaverint, & recessuum locis, quos allegant, si absque ulla distinctione admittere ea velimus, sexcenta habeam in promptu alia, quæ iis opponere possim.

§. XXIV.

Ut ergo meam tandem, quod superest, sententiam exponam, illud quod jam monui hic repeto, probe discernendos esse, qui ab invicem differunt casus, adhibendas Capitulationum dispositiones, easque si expressis verbis nihil fiant, ex mente paciscentium regulisque præsumtionum esse explicandas. Hæc ubi diligenter a me erunt excusata, arbitror fore, ut non solum congruam & in jure fundatam sententiam inde exculpam, sed facilis quoque & plana evadat diversarum quæ in recessibus occurrunt formularum conciliatio. Rationes ergo pro meo concipiendi modo sic erunt subducendæ. Imperator VEL absens aut impeditus salutem Germaniæ prospicere nequit, VEL præfens partem saltem curarum a se amoliri cupit. Si PRIUS, tunc *vel* jussu sua dedit Regi, *vel* sine ulla voluntatis declaratione gubernacula e manibus dimisit. POSTERIOR vero casus sine mandato cogitari non potest. In singulari diverso modo statuendum esse puto. Si absens vel impeditus mandatum non reliquerit Cæsar, tunc ipso jure vi electionis accepto Rex regimini admoveretur, (§. 5.) adeoque haberet potestatem propriam. Sin concedente Imperatore imperium suscipit, delegata & propria eum gaudere existimo: delegata, quam vi mandati accipit, in quo Cæsar limites definire, & exercendæ potestatis modum designare potest: propria vero, quæ vi electionis ei debetur, cum hunc in finem sit electus, atque præteriri non possit. Quodsi partem administrationis saltem Cæsar Regi deferat, præfens & ad longum tempus non impeditus, tunc nonnisi vicario nomine Rex commissa peraget, & intra terminos ipsi præscriptos se continere erit obstrictus. In effectu non levem esse discriminis rationem infra §. 30. docebo.

§. XXV.

Decisionis meæ fundamentum partim iterum §. 11. Art. III. & §. 3. Art. XXX. nititur, ex quibus legitime ratiocinando ea, quæ §. præc. attuli, tanquam consequentiæ sponte sua fluunt, partim observantiæ testimonio, quam nunc ex Recessibus a Ferdinando I. R. conditis ulterius probaturus sum. Id enim nunc mihi incumbit officii, ut, quod supra §. 22. promisi, formulas Recessuum examinem, rationesque earum ex obviis circumstantiis accurate tradam. Mirum enim quantum ingenia sua torserint, quicumque ad hos textus commentati sunt Doctores, quorum alii ad illos saltem attendentes, in quibus solo Cæsaris nomine aliquid expediri dicitur, vicariam saltem, alii eos captantes passus, qui solius Regis faciunt mentionem, propriam, alii denique iique quam plurimi ob frequentia verba *von wegen Kayserlicher Majestät, auch für uns selbst* & delegatam & propriam Regis potestatem esse putaverunt. Omnium harum formularum vero meo iudicio facilis est conciliatio. Ferdinandus nimirum in Recessibus triplici modo loqui amat: aut enim sola Imperatoris, aut sola sua, aut utriusque auctoritate simul se negotia tractare dicit. Si solius Cæsaris nomen adhibet, MOGENIUS asserit, manifestum esse, "Regem ab eo mandatum & commissionem specialissimam habuisse, ad certum aliquem actum specialiter expressum, atque in hujus rei argumentum allegat §. 131. *und damit R. I. Spirens. de a. 1542.* quo Ferdinandus solo Cæsaris nomine ad quinque annos pacem relig. protogavit. Addit tandem, quocumque demum loco legimus, Regem solo Cæsaris nomine exercuisse potestatem, ibi quoque videmus eum speciale ad actum specialissimum habuisse mandatum. Hanc quidem regulam utique & ego admitto, sub ea tamen

tamen cautela, ne convertatur, tunc enim infirmo niteretur talo, cujus rei exemplum in ipsa MOGENTII doctrina occurrit. Affert nimirum Recessum Imp. Augustanum de a. 1555. & Ferdinandum ad habenda Comitia Augustana speciali instructum fuisse mandato affirmat; cum tamen in hoc Recessu omnia utriusque auctoritate fieri appareat. Hæc licet ita sese habeant, aliam tamen deprehendisse mihi videor circumstantiam, quæ perspicue nos edocet, cur Ferdinandus quandoque Cæsaris tantum nomine utatur. Reperi nimirum, eundem, ut primum de religione sermo est, nunquam suum nomen adplicere, licet in omnibus ejusdem Recessus locis, ubi alia de re agitur, data opera illud addere nunquam negligat.*
Hinc

* Sic ipse a MOGENTIO allegatus §. 131. und damit: R. I. Spir. de a. 1542. de religione agit, sic in §. 35. Wir und die Kayserl. Commissarien & seqq. Rec. Imp. Nor. de a. 1543. nomen suum omittit Ferdinandus; quæritur autem ibidem de Protestantibus; in sequentibus vero paragraphis, ubi alia de re sermo, illud iterum mox addit. Sic in Transfacione Passaviensi mediatoris saltem partes sustinuit Ferdinandus. Notatu imprimis digna sunt verba *Transf. Linz.* de a. 1552. §. 1. *Erstlichen dasz Ihre Römische Königl. Maj. anstatt und im Namen der Röm. Kayserl. Majestät, und Seiner Churfürstl. Gnaden für sich selbst, und von wegen Marggraf Albrecht zu Brandenburg &c.* Idem dicendum est de §. 140. So

haben sich R. I. Aug. de a. 1555. atque *prom.* & §. 1. R. I. *Ratiob.* de a. 1557. & sane liquet, ipsum Carolum id eo, quod modo procedendi, quem Ferdinandus mitis & moderati ingenii Princeps cum Protestantibus tenuit, non admodum erat contentus, licet eidem potestatem omnia perficendi plenariam dederit, maximopere tamen cavisse, ne a commissariis suis, si qui intererant, ipsius nomine, antequam tota causa ipsi exposta fuerit, rati habitio fieret. Perspicue id loquuntur literæ Caroli cit. ad Commissar. August. a. 1555. datæ apud LEHMANNI. c. Lib. I. C. 31. in quibus, postquam iis injunxit, ut omnia quæ agantur, ipsi diligenter perscriberent, ita pergit: *Nachdem wir auch nicht wissen mögen, wie sich die*

Hand

F

Hinc arbitror, MOGENI regula in genere licet fundata, ad explicandas tamen a Ferdinando in usum vocatas formulas non esse opus, meamque ex ipsa quippe Ferdinandi indole defuntam sententiam majorem veritatis speciem præ se ferre. Plura vero loca, in quibus Ferdinandus sola fratris auctoritate se agere profiteatur, vix reperire est. Quotiescunque vero Carolo absente partes ejus tuitus est, semper adhibet verba: *Von Kayserlicher Majestät wegen, auch für Uns selbst*, (idque jure meritoque) atque ita quidem, ut, quamvis jussu Caroli ea quæ gerit, gerere se fateatur, suo tamen nomine simul eadem perfici operose annotet.* Suo tandem fundamento nituntur quæ MOGENIUS addit, ** licet rariora sint exempla, in quibus

Handlungen, sonderlich der Religion halber, auff gemelder Reichs-Versammlung ansehender möchten, und doch wohl besorgen, es werde, oder möchte von etlichen vielleicht dergleichen beschwerliche Punkten erregt werden, die wir, da wir selbst zugegen wären, keineswegs bewilligen könten, noch solten, und das derohalben in hoch gemeldeten Unsrerfreundlichen lieben Brüdern den Römischen König &c. sonder Zweifel auch wider Seiner Liebden Willen und Gemüth (demnach wir sie ja und allwegen für einen Christlichen König erkent und noch) von etlichen Ständen zum bestirgten getrungen werden möchte, derhalben Euer Liebden (Otto Ep. Aug.) und du. - NICHTS VON UNSERT WEGEN AU-TORISIREN. - und von unsert wegen nichts anders darzu thun

solten, dann Ihr Ld. unterthänigen Beystand leisten, und alle Sachen mögliches Fleiß zum besten besurdern beiffen.

* v. R. I. Spir. de a. 1542. §. 7. So hat dem allem nach: ubi dicit le comitia indixisse aus Ibro Kayserl. Maj. Befehl; mox tamen subjungit: im Nalmen Ibrer Kayserlicher Majestät, auch für Uns selbst. Plures recessuum textus, in quibus hæc formula occurrit, cumulare, nihil refert, cum cuilibet R. I. Spir. & Norimb. de a. 1542. item Norimb. de a. 1543. August. de a. 1555. Ord. Cam. eod. a. R. Ratisb. de anno 1557. insipienti quavis pagina obvix sint.

** l. c. §. 24. "Quoties Imperator Romanorum Regi nullum dedit. mandatum, & hic ex propria

quibus sui ipsius tantum meminerit, æque ac illa, quæ fratris saltem faciunt mentionem. Quodsi nunc has loquendi formulas secundum meam de qualitate potestatis regia doctrinam examinemus, amice illas cum eadem conspirare, nec Carolum Ferdinandumque aliter sensisse apparebit cuilibet. Ut enim quid circa usum earundem juris sit, paucis includam terminis, arbitror, Regem causas a præfente & vigente Cæsare commissas solo ejusdem,* ab absente vero mandatas utriusque, impedito vero vel absente nec delegante omnia suo solius nomine expedire debere & posse.

§. XXVI

Reliquum est, ut quorundam aliorum Doctorum sententiam sub incudem quoque revocem, qui, cum Regis nec propriam nec delegatam potestatem agnoscant, in

„pria & per delationem acquisita
 „potestate cum præsumtivo saltem
 „Imperatoris consensu exercitium
 „majestatis Imp. Rom. Germ. di-
 „rexerit, toties Rex suo solum no-
 „mine Imperatorio omisso gessit ne-
 „gotia. Manifestum hoc est ex §.
 „58. *Demnach haben R. I. Spir.*
 „*de a. 1542. ubi Ferdinandus ex-*
 „*pressis enunciat verbis: Er habe*
 „*auf der Churfürsten, Fürsten und*
 „*Stände und der abwesenden Bot-*
 „*schafter unterthäniger Bitte gnä-*
 „*diglich bewilliget.* Si igitur Sta-
 „tus Imperii Ferdinandum de re
 „aliqua oraverunt, cum Comitia
 „fere ad finem essent perducta,
 „extra dubitationis aleam est, Ca-
 „rolum V. in Hispania commo-

„rantem nihil ea de re novisse,
 „quod etiam Ferdinandus per hæc
 „verba *und ausgenommen* expri-
 „mere videtur. Simili ratione di-
 „cit Ferdinandus §. 3. *tit. 1. P. I.*
 „*Ord. Cam. se in posterum Judi-*
 „*cem & quosdam Camerae Assesso-*
 „*res, si forte Cæsar abesset, con-*
 „*stituturum.*”

* Huc quoque pertinet, quod in quibusdam Diplomatum Ferdinandi III. Regis superstiti patre editis legamus: *In Kraft der Kayserlichen Majestät Unsers freundlich geliebten Vaters und Herrn Unsertheilten Vollmacht.* vid. LONDRE *l. c. T. IV. p. 681, 682.*

incipiti quasi fluctuantes unicum eumque præcipuum casum, absentia nimirum, recte decidunt, rem vero omnem minus accurate quippe reliquos separando non penitus exhauriunt, licet ad meam opinionem inclinare videantur. Inter hos inprimis referendus est MÜLLERUS *l. c. sub Max. I. P. I. Cap. 1. §. 9. & 10.* qui fere mihi consentiret, modo ad casuum varietatem paullo sollicitius attendisset. Tradit nempe ille, "distinguendum esse inter actum primum atque secundum: illum semper apud Regem manere eodemque quo apud Cæsarem modo: hunc vero per totum tempus quo Imperator ipse regno providet, tam ex pacto Capitulationis, quam ex lege seu observantia esse suspensum, Regemque, si quid negotii gerere velit, speciali commissione opus habere; quamvis deinde sibi delata, non solum loco & auctoritate Imperatoris, sed & vi electionis proprio jure expediat. Quod si ergo in instrumentis publicis verba *für Uns selbst* non occurrant, reverentiam & urbanitatem Regis erga Cæsarem ejus rei causam esse. Sin hic absens aut impeditus sit, illum speciali mandato haud indigere, sed juribus suis invito etiam Cæsare frui, & licet subinde evenerit, ut etiam hoc in casu Rex commissionis Cæsareæ fecerit mentionem, illud tamen iterum ex decori regulis profectum esse." Plura hic egregie dicta esse fateor, ea tamen quæ ex assere mihi non satisfaciunt, cum nec casus varii, uti decebat, secernantur & in urbanitate quaratur, quod ex alio fundamento petendum erat. Nec illud mihi aridet, quod Regem in demandato negotio præsentem etiam & vigentem Imperatorem non tantum hujus, sed suum quoque nomen adhibere posse sibi persuaserit.

§. XXVII.

Alter, quem produco, LIMNÆUS * est, qui variis in locis Regem nonnisi iubentis Cæsaris vices tueri posse probare annititur; sin quædam eidem permiffa sint, ejus non solum vicarias, sed proprias quoque esse partes eo tempore acqvisitas, quo ab Electoribus regali folio fuit admotus, in animum sibi inducit. Quæ asserta num suum tenere possint locum ad intelligendum, ex iis quæ supra notata, non difficile est. **

§. XXVIII.

Singularis plane est PFEFFINGERI sententia, qui cum L. I. T. X. in vicariam Regis potestatem propendere videatur, L. III. T. VI. tot diplomatibus, quibus Reges Rom. antiquiores tam egregia jura majestatica sua sola auctoritate exercuerunt, motus, gesta eorum demum ab Imperatoris obitu plenum sortita esse effectum putat hac ratione usus, quod nec olim gaviffi fuerint, nec hodie gaudeant Reges Imperatori contraria statuendi jure. Sed licet ultimum hoc nec ego dicere ausim, non tamen video, cur ad tam singularem prorsus opinionem ideo mox prolabendum sit, cum tam ex eo, quod Regia jura nondum fuerint definita, quam ex consensu, quem Imperatores patres filiis largiti sunt, omnis ista difficultas ex tot documentis scrupulum PFEFFINGERO movens facile removeri possit.

§. XXIX.

* Male carpit LIMNÆUM SPERNERUS l. c. §. 6. not. b. quod sibi non constet, cum certe ejusdem doctrina optime cohæreat. Illud enim, quod Regi jussa Imperatoris expectanda esse credat, sane non impediret, quo minus sua

quoque auctoritate eadem perficere possit.

** Eidem fere opinioni addicti sunt SRRUVIUS in Corp. Fur. Publ. Cap. XV. §. 7. & KEMMERICH. *Introd. in J. P. L. III. C. 7. §. 18.*

§. XXIX.

Absolutis nunc quæ de potestate Regis evolvenda erant capitibus, a re mea non alienum esse existimo duas adhuc quæstiones cum dictis artificio vinculo connexas paucis examinare. Cum nimirum notissima res sit, non tantum Imperatoribus, sed & Regibus Rom. normam quandam regiminis, Capitulationem vocant, ab Electoribus præscribi, quæri hic potest, quamnam Rex in gerendis Germaniæ rebus, suamne an Cæsaream sequi teneatur? Primo quidem intuitu causam hanc nulli dubio obnoxiam esse putavi, ad stipulatus MOSERO *Staats-Recht. T. VII. C. 139. §. 21.* qui Regem si propria gaudeat potestate suæ Capitulationi, si delegatam habeat, Cæsareæ ut agat convienter obstrictum esse affirmat. Sed accuratius perpendenti non leve quod me transversum egit natum est dubium. Ut enim illud fileam, quod Capitulationi Regi saltem in casum *der künftigen Kayserlichen Regierung* sit præscripta; (Electores enim de quæstione obvia vel non cogitasse, vel ab ea forsitan studio abstinuisse vero haud ab simile est) in haud leve profecto Imperatoris detrimentum vergere posset, si Rex impedito nec mandante Cæsare proprio jure gubernans actiones suæ Capitulationi accommodaret. Cum enim Imperatores Regesque soli potestate legislativa in Germania non polleant, nec soli jura majestatica pleraque exercere queant, sed Statuum non solum vota conquirere, verum simul etiam pacta cum iisdem inita ob oculos habere debeant, plana inde fluit consequentia, eos invita altera pacifcentium parte ab iis de quibus semel conventum non posse recedere. Nunc autem cum experientia constet, in Capitulationibus posterioribus jura Cæsarium semper magis fere

fere restricta fuisse, * quam in anterioribus factum, facile contingere potest, ut Rex ad suæ Capitulationis regulam negotia quædam peragens arctioribus circumferebatur limitibus, quam Imperator ipse, cui forsitan circa eadem liberiores fuissent manus. Hinc quia ipse, uti Vicariorum Imp. gesta, ita omnia, quæ Rex in casu subtrato perfecit, rata habere debet, sane eidem insigni cederet damno, si Rex suæ Capitulationi esset adstrictus: quod, cum sine ulla sui culpa fieri possit, ut absque ipsius mandato summa imperii ad Regem transeat, dictum admodum durum esset.

§. XXX.

An & quando Rex administrationis suæ debeat reddere rationem? paucissimis subjicio, cum sententiæ meæ fundamenta ex iis quæ hucusque disputavi repetenda sint. Antiquioribus nimirum temporibus, cum nexus inter Imperatorem, Regem & Status alius fuerit, ac ille qui hodie intercedit, quin Cæsares omnia, quæ sine ipsorum jussu a Regibus fuerunt administrata rescindere potuerint, nequaquam dubito. ** Quod vero nostra attinet tempo-

* Hujus rei in novissima quod Josephi II. Regis Capitulatione, licet a paterna leviter differat, manifestissimum habemus testimonium. Cum enim in anterioribus Capitulationibus legantur *UNSER Reichs-Hofrath*, in hac saltem dicitur *DER Reichs-Hofrath*; quare Electores illi opinioni aulæ Cæsareæ obviam ire voluisse videntur, qua sibi persuasit, judicium Imperii aulicum ab Imperatore solo dependere; atque huic muta-

tionem lites forsitan Cæsarem inter & quandam Imperii Statum nostra memoria ortæ antam dederunt.

** Memoratu dignissima sunt, quæ in charta Henrici VII. Regis, qua sententiam antea in scio Cæsare a se latam revocat, apud *LUNIG Spicil. Eccl. P. III. C. 5. Tit. Corvey §. 14* occurrunt: *Ad notitiam universorum volumus pervenire Nos mandatum Domini Imperatoris Patris Nostri recepisse, quod nequa-*

ra, de iis quæ ex Cæsaris seu præsentis seu impediti mandatis Rex perfecit, rationes sunt referendæ, quæ eo in casu, quo sine commissione quædam jure fuerunt ab eodem præacta meo arbitrio exigì non poterunt. *

S. XXXI.

Coronidis loco, ut promissa fervem, de majestare Regis, quanquam tota hæc causâ ex dictis jam potest intelligi, quædam tamen sunt differenda. Differere ita ltu-
debo, ut neglectis Doctorum nugis ** ex singulari Imperii Germanici forma legumque mente adhibitis simul solidis juris civilis publici universalis principiis concinna & veritati consentanea sententia erui possit. Hoc itaque ut fieri queat, ante omnia de genuina majestatis notione constare debet. Notum enim est, quam anxii in tradendo ejus conceptu hæserint eruditi, quorum opiniones vero examinare non hujus est loci. Ego quidem existimo, si vim vocabuli atque loquendi usum consulimus, majestatem cum Imperio Civili exacte convenire, adeoque esse
jus

nequaquam ratam habere vellet Warandiam, quam in solemnibus Curia nostra apud Herbipolim fecisse dinoscimur de Monte Martis Archiepiscopo Colonienfì in Abbatibus Dilecti Principis Nostri præjudicium Corbeienfìs & quod eundem Abbatem in possessionem dicti Montis remitteremus eidem plenam Warandiam præstando prædictus Dominus Noster Imperator Nobis firmiter injunxit. Idem apud SCHRIDIUM Orig. Guelf. T. III. p. 680. regalium, quæ Conrado Hildesh. Episc. concesserat, confirmationem a patre petit.

* Illud adhuc notari velim, acta Regis ut valida reddantur, atque mutua ex iis oriatur obligatio, confirmatione Cæsarea haud indigere, modo jure ab eodem fuerint suscepta. vid. EUROP. HEROLD Hauptst. I. p. 157.

** Piget referre, quæ, ut cum TIRIO loquar, suaviter de ea pbi-
losofpati sunt Doctores. Ea nosse cupidi adeant SPENBERG, l. c. §. 10. MÜLLERUM R. T. Tb. sub Max. I. Vorst. I. Cap. 1. & §. 9. & 10. aliosque.

jus actiones aliorum ad obtinendam Civitatis securitatem
 dirigendi: Unde apparet majestatem sine ulla ratione de
 eo prædicari, qui summa per civitatem potestate, hoc est
 ea, quæ a nemine uno dependeat, destitutus est. Hæc
 nunc si doctrinæ de Rege Rom. absque ullo partium stu-
 dio accommodemus, manifestum fiet, majestatem pro-
 priam per ipsam electionem in Regem deferri, ita quidem,
 ut externo ejusdem cultu, dignitatibus, splendore non
 minus ac alii Reges ab ipso designationis momento sit
 conspicuus: interna vero majestas, quæ in complexu &
 exercitio jurium majestaticorum consistit usque ad mor-
 tem Imperatoris quiescat, atque tum demum sine ulla ta-
 men ulteriore delatione statim se exferere possit; id quod
 etiam ad eos casus, in quibus meo judicio Rex propria au-
 ctoritate imperium dirigit, erit extendendum: quæ tunc
 num sit coordinata Cæsareæ, quod contendit AUCTOR
 Medit. ad Capit. Jos. I. A. 47. not. a. *num una majestas,*
una specie, una numero eaque individua, quod MÛL-
 LERUS l. c. defendit, cum mihi sit perinde & ad ipsam
 rem parum conferat, hic esto dicendorum

F I N I S.

G

AUCTORI
DISSERTATIONIS

S. P. D.

PRÆSES.

Quamvis non parcus adeo juvenum est Augusta
Themidos Sacra in nostra hac Musarum sede
haud proletarie colentium numerus, tamen erat
nemo, quocum libentius primum, ex quo publici
Doctoris partes oboeo, cathedram conscendissem,
& pauci, quibuscum æque libenter, quam Tecum,
mi HERRMANNE! Adeo mihi cognita est
egregia, quam olim strenuus in Philosophorum
castris miles, in morali doctrina, elegantiorique
literatura collegisti, atque dein per plurium an-
norum decursum in Jureconsultorum subfelliis
pertinaci studio auxisti, rerum ad jurisprudentiam
pertinentium suppellex. Hanc vero, quam ego,
oculatus per quadriennii spatium testis, pridem
in

in Te judicavi esse eximiam plane ingenii indolem, abunde nunc loquitur pulcerrime non adumbrata, sed expressa Regiæ in Germania Potestatis imago, quam limpidis ex fontibus haustam literati orbis censurae modeste subjicis. Argumentum ex publica Germanici Juris prudentia delibasti non umbratile & otiosum, sed quod a vera utilitate sese commendat: non vulgare, sed quod multa alia dignitate vincit: non tritum & exhaustum, sed tale, in quo rite præeuntem expertus es fere neminem unum: non denique planum & liquidum, sed aleæ & periculi plenum, in quo, legatore perspicue omnia & singula haud definiente, multum quemlibet secum meditari oportet, quo pacto ex impeditis difficultatum nodis sese extricet, quos & hic nequit singularis Germanicæ reipublicæ facies. In eodem elaborando eam mihi videris ingressus viam, quæ hominem ingenuum & unice studiosum veritatis decet, scilicet, qui abdicare putidum partium studium, excutere doctæ fervitutis, id est præconceptarum opinionum jugum recte didicit. Quibus ita comparatis, quam præclara olim ex Tuis conatibus in publicam rem commoda

a Te

a Te jure suo expectat patria? quam ampla Tu
 Tuo jure expectas meritorum elogia, honores,
 titulos, præmia, aliis non parta remediis, quam
 virtute & doctrina? Age, Suavissime! operam-
 que a Te solo profectam, solus defende: me,
 quod moris est, comitem, &, quod officii,
 ardentem laudum Tuarum præconem habebis.
Vale!

Strapburg, Diss., 1760-75

f

sb.

2

Pub. 7. num. 23.

1764, 1.

DE
POTESTATE
REGIS ROMANORUM
COMMENTATIO JURIS PUBLICI.

QUAM
PRÆSIDE
5
DN. JOH. FRIDERICO EHRLEN

PHIL. D. & INST. IMP. PROF. PUBL. ORD.

III.
DIE LUNÆ XXIV. DEC. MDCCLXIV.

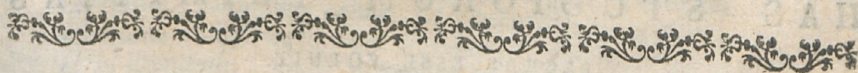
SOLEMNI ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT

AUCTOR

JOHANNES FRIDERICUS HERRMANN

ARGENTINENSIS.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI

Excudebat JOH. HENRICUS HEITZ Universitatis Typogr.

